VOORONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN HET PROVINCIEDECREET VAN 9 DECEMBER 2005 EN HET DECREET VAN 22 DECEMBER 2017 OVER HET LOKAAL BESTUUR, WAT BETREFT DE VERSTERKING VAN DEONTOLOGIE EN INTEGRITEIT IN LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Samenvatting
Dit ontwerp van decreet beoogt een versterking van de deontologische en integriteitskaders binnen de lokale en provinciale besturen. Deontologie en integriteit zijn fundamenten van een goed functionerend openbaar bestuur. Ze waarborgen dat mandatarissen handelen in het algemeen belang, op een eerlijke, transparante en onpartijdige wijze. Dit ontwerp sensibiliseert niet alleen over deze waarden, maar zorgt ook voor een juridische verankering waarvan de invulling ruimte laat voor lokale en provinciale autonomie.

Dit ontwerp brengt volgende wijzigingen mee:
1. De deontologische commissie wordt versterkt en krijgt een actievere rol door een aantal kerntaken decretaal te verankeren. Het gaat daarbij om het evalueren van de deontologische code, het reflecteren over nevenfuncties van mandatarissen en het behandelen van klachten over inbreuken op een deontologische regel of een integriteitsschending.
2. De rol van de deontologische commissie wordt geherpositioneerd naar een preventieve, reflectieve en sensibiliserende rol.
3. Eenieder kan klacht indienen bij de deontologische commissie.
4. Er wordt expliciet opgenomen dat ook niet-raadsleden lid kunnen zijn van de deontologische commissie.
5. De deontologische commissie wordt ook verplicht voor de provincies.
6. Een 'ernstige deontologische inbreuk' wordt toegevoegd als bijkomende tuchtgrond.
7. De toezichthoudende overheid kan bij klachten over inbreuken op deontologische regels of integriteitsschendingen na afhandeling van de klacht de deontologische commissie formeel gelasten deze klacht te behandelen.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

1. Het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 hecht een bijzonder belang aan een integer lokaal en provinciaal bestuur. De Vlaamse Regering benadrukt daarin zowel de nood aan een goed functionerende deontologische commissie als aan effectieve mechanismen om belangenvermenging te voorkomen en integriteit te bevorderen.

De beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid 2024-2029 concretiseert deze ambitie met de doelstelling om de integriteit en deontologie van lokale besturen te versterken via stimulerende integriteitsbevorderende initiatieven. Het doel is om de deontologische commissie te activeren. De thema-audit 'Analyse van het integriteitssysteem' van Audit Vlaanderen (2024) biedt daarvoor

inspiratie. De audit signaleert dat structurele versterking van lokale integriteitsmechanismen noodzakelijk is.

2. Op 3 oktober 2025 keurde de Vlaamse Regering een conceptnota goed over de versterking van de deontologie en integriteit bij lokale en provinciale besturen. Dit ontwerp van decreet vertaalt deze beleidsvoorstellen in decretale bepalingen en operationaliseert de beleidskeuze om integriteit preventief te versterken.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

1. Integriteit vormt de ruggengraat van een betrouwbaar en geloofwaardig openbaar bestuur. Burgers verwachten terecht dat lokale en provinciale besturen hun taken uitvoeren op een transparante, onpartijdige en integere manier. Lokale en provinciale mandatarissen en personeelsleden staan dicht bij de bevolking en hebben dagelijks impact op het maatschappelijk leven. Net daarom is het essentieel dat zij handelen volgens heldere deontologische normen en dat er een cultuur van integriteit heerst binnen de organisatie.

In dit verband is het belangrijk om het onderscheid te maken tussen deontologie en integriteit. Deontologie verwijst naar het geheel van formele gedragsregels en plichten die van toepassing zijn op mandatarissen en personeelsleden. Integriteit daarentegen is ruimer en verwijst naar het morele kompas van een organisatie en haar leden: het geheel aan waarden, normen en overtuigingen die het gedrag richting geven, ook in situaties waar geen expliciete regels bestaan.

De lokale en provinciale besturen zetten vandaag al in op ethisch bestuur en een integriteitsbeleid. Er bestaan daarin wel grote verschillen in aanpak en maturiteit. Recente incidenten en bevindingen van onder meer Audit Vlaanderen maken duidelijk dat een meer structurele en decretale verankering van deontologische normen en integriteitsmechanismen noodzakelijk is om het integriteitsbewustzijn aan te scherpen en het vertrouwen van de burger in de lokale en provinciale politiek en haar mandatarissen te behouden en te versterken.

2. Audit Vlaanderen voerde tussen januari en september 2024 een thema-audit uit over het integriteitssysteem bij acht lokale besturen, met als doel bewustwording te creëren over het belang van een degelijk integriteitssysteem en het preventief bevorderen van integriteit.[1] De audit bracht volgende knelpunten aan het licht:

- de deontologische codes zijn vaak te abstract en missen concrete voorbeelden en toelichtingen;
- communicatie over integriteit is onvoldoende afgestemd op de doelgroep;
- integriteit is nog te weinig geïntegreerd in de dagelijkse processen en besluitvorming, waardoor risico's onvoldoende in kaart worden gebracht en aangepakt;
- de werking van de deontologische commissies is onvolledig uitgewerkt;
- er ontbreekt een systematische sensibiliseringsaanpak;
- evaluaties van het integriteitssysteem gebeuren onregelmatig of niet, wat de opvolging en bijsturing bemoeilijkt.

Audit Vlaanderen formuleerde verbeteracties om deze tekortkomingen aan te pakken, waaronder het identificeren van kwetsbare functies en processen binnen lokale besturen, het actief monitoren van nevenfuncties van personeelsleden en mandatarissen en het actualiseren van integriteitsmaatregelen op basis van risicoanalyses.

[1] Audit Vlaanderen (2024), Globaal rapport - thema-audit Analyse van het integriteitssysteem.

3. Bij het opnemen van een lokaal of provinciaal mandaat spelen idealisme en de wens om de lokale gemeenschap en leefomgeving te verbeteren vaak een grote rol. Lokale en provinciale mandatarissen voelen zich sterk betrokken bij hun bestuur en willen bijdragen aan de verdere ontwikkeling ervan. De Vlaamse Regering erkent en waardeert de inzet van de vele duizenden mandatarissen die zich elke dag opnieuw inzetten voor hun bestuur.

Lokale en provinciale mandatarissen werken in een gevoelige context en worden daarbij blootgesteld aan bepaalde risico's rond integriteit, belangenvermenging en deontologie. Die risico's kunnen niet allemaal op voorhand worden opgevangen of uitgesloten. Dit ontwerp creëert een kader om mandatarissen te helpen om in die gegeven context zo veilig en bewust mogelijk te functioneren.

Het bevorderen van integriteit bij lokale en provinciale besturen is een kernpunt in het Vlaamse beleid. Het is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de besturen zelf. Om de mandatarissen daarin te ondersteunen, te versterken en om hen bescherming te bieden, zijn evenwel maatregelen nodig die een transparant en ethisch bestuur waarborgen. Deze benadering vertrekt vanuit het vertrouwen dat lokale en provinciale mandatarissen handelen met de beste intenties en het algemeen belang voor ogen houden.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

4. De centrale doelstelling van het ontwerp van decreet is het integriteitsbeleid bij lokale en provinciale besturen structureel versterken. Het uitgangspunt is dat integriteit geen abstract concept is of het louter voorzien in corrigerende mechanismen, maar veeleer een continu proces van bewustzijnsvergroting, reflectie en weerbare besluitvorming dat diep verankerd is in de dagelijkse werking van elk bestuur. De nadruk ligt daarbij uitdrukkelijk op preventie en cultuurvorming.

Dit ontwerp van decreet beoogt een kader te creëren dat lokale en provinciale besturen en hun mandatarissen ondersteunt in het ontwikkelen en bestendigen van een integere bestuurscultuur, waarin ethisch handelen een vanzelfsprekend onderdeel vormt van het dagelijks functioneren en de besluitvorming.

Dit ontwerp van decreet vertrekt uitdrukkelijk vanuit het vertrouwen in de mandatarissen en hun engagement voor het algemeen belang. De voorgestelde maatregelen zijn erop gericht om de mandatarissen te versterken in hun rol en niet om hen te controleren. Het is de bedoeling om hen handvaten aan te reiken om zorgvuldig om te gaan met de toenemende complexiteit en gevoeligheid van hun mandaat. Om die reden staan preventieve mechanismen - in het bijzonder reflectie, sensibilisering en zelfevaluatie - centraal.

Integriteit wordt benaderd als een dynamisch en contextgebonden gegeven, dat voortdurend aandacht vraagt en meegroeit met maatschappelijke verwachtingen, bestuurlijke verantwoordelijkheden en organisatorische ontwikkelingen. Deze benadering draagt bij aan een duurzame integriteitscultuur, de versterking van het vertrouwen van de burger in het lokaal en provinciaal bestuur en een betere ondersteuning en bescherming van de mandatarissen in de uitoefening van hun functie.

1. <u>De deontologische commissie als structureel ankerpunt van reflectie en preventie</u>

5. Een fundamentele beleidskeuze in dit ontwerp is de herpositionering van de deontologische commissie. Momenteel werken de commissies voornamelijk op een ad hoc basis: zij worden doorgaans slechts bijeengeroepen als er een klacht wordt ingediend. Die vaststelling kwam ook naar voren in de thema-audit van

Audit Vlaanderen. De code en de commissie zijn te weinig doorleefd. Het is de intentie van de decreetgever om de focus te verleggen naar een structurele werking van de commissie die kadert binnen een bredere aanpak van preventie, sensibilisering en reflectie. De behandeling van klachten en casussen wordt daarbij niet langer als een kerntaak beschouwd, maar veeleer als een ondersteunend onderdeel. Waar de deontologische commissies in de praktijk dus vaak louter worden geassocieerd met klachtenbehandeling, worden zij in dit ontwerp expliciet gepositioneerd als een preventieve, ondersteunende en reflectieve instantie die op structurele basis samenkomt. Op die manier wordt niet alleen de interne integriteitscultuur versterkt, maar wordt tevens structureel bijgedragen aan het voorkomen van onduidelijkheden en betwistingen en bijgevolg aan het beter ondersteunen van de mandatarissen.
De commissie krijgt onder meer de opdracht om:

- reflectie te faciliteren over integriteitsvragen en ethische dilemma's;
- sensibiliseringsinitiatieven te trekken, gericht op een gedeeld integriteitsbewustzijn;
- advies te verlenen over het opstellen, toepassen en interpreteren van de deontologische code;
- aandachtspunten en risico's vroegtijdig te signaleren;
- periodieke evaluaties van de deontologische instrumenten te begeleiden of te voeden.

Het is hiermee helder dat reflectie en sensibilisering niet louter aanvullende opdrachten zijn, maar de kernfunctie van de commissie vormen. Door haar taakstelling te verbreden, krijgt zij de opdracht om bij te dragen aan de kwaliteitsbewaking van het deontologisch kader, aan de bewustwording van mogelijke integriteitsrisico's en aan het tijdig signaleren van aandachtspunten. Deze benadering laat toe om integriteitsvraagstukken in een vroeg stadium bespreekbaar te maken, los van concrete incidenten of klachten. Ook uit de behandeling van incidenten of klachten kan de globale visie op integriteit en deontologie verder worden verfijnd.

Om bovenstaande redenen wordt ook voor de provincies in de verplichting voorzien om een deontologische commissie in te richten. De provinciale deontologische commissies hebben dezelfde taken als de gemeentelijke deontologische commissies.

2. <u>Periodieke toetsing van het deontologische kader</u>

6. Dit ontwerp van decreet onderstreept het belang van een periodieke toetsing van het bestaande deontologische kader. De evaluatie van de deontologische code en van de bijhorende instrumenten wordt opgevat als een middel om na te gaan of deze nog beantwoorden aan de actuele noden van het bestuur en zijn mandatarissen. Deze evaluatiemomenten bieden ruimte om lacunes te identificeren, om bestaande bepalingen te verduidelijken en/of te actualiseren en om na te gaan of sensibiliserings- en ondersteuningsinitiatieven daadwerkelijk hun doel bereiken. Op die manier wordt vermeden dat deontologische codes verworden tot statische documenten die onvoldoende aansluiting vinden bij de lokale/provinciale praktijk en onvoldoende gekend en bekend zijn bij de lokale en provinciale mandatarissen.

3. <u>Behandeling van deontologische inbreuken en integriteitsschendingen</u>

7. Hoewel dit ontwerp van decreet in hoofdzaak inzet op het versterken van het integriteitsbewustzijn en het preventief ondersteunen van lokale en provinciale mandatarissen, wordt tegelijk erkend dat een geloofwaardig integriteitsbeleid niet los kan worden gezien van een regeling die toelaat om in te grijpen als preventieve mechanismen tekortschieten of als er sprake is van ernstige

normafwijkingen. Daartoe voorziet dit ontwerp van decreet in de volgende maatregelen.

8. Dit ontwerp maakt het mogelijk dat eenieder een klacht kan indienen bij de deontologische commissie. Die klachten kunnen betrekking hebben op zowel inbreuken op de deontologische regels als op integriteitsschendingen door mandatarissen. De deontologische commissie zal de ontvankelijke klachten in behandeling nemen en hierover een uitspraak doen. De uitspraak wordt bezorgd aan het betrokken raadslid zodat die er het gepaste gevolg aan kan geven. Er dient daarbij onderstreept dat de deontologische commissie niet sanctionerend kan optreden ten opzichte van het raadslid noch de betrokkene kan verplichten om de uitspraak na te komen. Het is aan het raadslid zelf om stil te staan bij de uitspraak van de commissie en daarop adequaat te reageren.

Aanvullend daarbij voorziet dit ontwerp in de mogelijkheid voor de toezichthoudende overheid om bij een klacht waarbij een deontologische inbreuk of een integriteitsschending wordt aangehaald, na afhandeling van de klacht de deontologische commissie formeel te gelasten deze klacht te behandelen.

Tot slot voorziet dit ontwerp in een bijkomende tuchtgrond, namelijk een ernstige deontologische inbreuk. Met deze maatregel onderstreept de decreetgever het gewicht van deontologische normen voor mandatarissen, zonder tucht te verengen tot een automatisch of veralgemeend sanctiemechanisme.

Het toepassingsgebied van de tuchtregeling wordt bewust niet uitgebreid naar alle raadsleden. Raadsleden worden rechtstreeks verkozen en leggen in de eerste plaats verantwoording af aan de kiezer. Op dergelijke rechtstreeks toegekende mandaten is het niet aangewezen om als tuchtoverheid te kunnen ingrijpen. Het mandaat van een raadslid is namelijk te onderscheiden van de mandaten die momenteel onder de tuchtregeling vallen. De mandaten die onder de tuchtregeling vallen, zijn bijkomende mandaten naast het mandaat als raadslid. Het gaat dan om de voorzitters van de raden, de schepenen, de leden van het vast bureau, de voorzitters van het BCSD, de burgemeesters en de leden van de deputatie. Het is een verschil om op basis van een tuchtprocedure een sanctie op te leggen ten aanzien van dit bijkomend mandaat, dan dat te doen ten aanzien van een rechtstreeks door de kiezer verkregen mandaat als raadslid. Op basis van de tuchtprocedure kan beslist worden om als tuchtsanctie de uitoefening van het bijkomend mandaat tijdelijk te schorsen of zelfs de mandataris af te zetten van het bijkomend mandaat. De tuchtoverheid kan deze beslissing nemen op basis van een tuchtprocedure met de nodige waarborgen voor de betrokken mandataris. Ingrijpen via tuchtsancties op een rechtstreeks toegekend mandaat als raadslid zou de democratische legitimiteit miskennen. Als de kiezer het gedrag van een raadslid ongewenst of laakbaar vindt, dan kan die dat sanctioneren via zijn stemgedrag bij de volgende verkiezingen.

4. <u>Respect voor de lokale en provinciale autonomie</u>

9. Dit ontwerp van decreet respecteert uitdrukkelijk de lokale en provinciale autonomie als fundamenteel uitgangspunt. De decretale bepalingen beperken zich tot het vastleggen van een kader op hoofdlijnen, zonder te vervallen in gedetailleerde voorschriften. Lokale en provinciale besturen behouden een ruime beleidsvrijheid om hun integriteitsbeleid af te stemmen op hun schaal en bestuurscultuur. Zij bepalen zelf de concrete invulling van hun deontologische code, de werkvormen van de deontologische commissie en de aanvullende structuren of procedures die zij wenselijk achten.

In dat verband erkent de decreetgever expliciet dat in het werkveld reeds tal van waardevolle praktijken bestaan die bijdragen aan een mature omgang met integriteit en deontologie. Het is niet de bedoeling om goed functionerende

systemen of ondersteunende structuren te verdringen. Integendeel, het voorliggende kader beoogt deze bestaande praktijken te vrijwaren en te versterken, door hen in te bedden in een duidelijk juridisch referentiekader.

Implementatie

10. Een aantal bepalingen rond de gewijzigde taakstelling van de deontologische commissie treden pas later in werking om lokale en provinciale besturen de tijd te geven om de deontologische code en hun werkwijze aan te passen aan de gewijzigde regelgeving. Voor de gemeenten gaat het om de bepalingen dat de deontologische commissie klachten behandelt over inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen en de bepalingen over de werkwijze en ontvankelijkheidscriteria m.b.t. die klachten.
Voor de provincies gaat het over de oprichting, samenstelling, taken en werking van de deontologische commissie, en daaraan gerelateerd de bepalingen inzake toezicht.

C. Totstandkomingsprocedure

a) Advies Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

11. Op 18 mei 2026 heeft de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (verder: VVSG) een standpunt ingenomen bij dit voorontwerp van decreet.

Evolutie naar een formeel systeem van klachtenbehandeling

12. De VVSG stelt vast dat het ontwerp op verschillende punten verder evolueert van een preventief en reflectief deontologisch kader naar een meer formeel systeem van klachtenbehandeling. Dit kader moet voldoende duidelijk, werkbaar en rechtszeker zijn.

De evolutie naar een meer formeel systeem van klachtenbehandeling is een verkeerde indruk. Uit de thema-audit van Audit Vlaanderen blijkt dat de deontologische commissie voornamelijk een klachtenbehandelingsorgaan was. Er was onvoldoende ruimte of aandacht voor reflectie en sensibilisering. Dit ontwerp focust net op de preventieve, reflecterende en sensibiliserende functie van de deontologische commissie. Daarnaast is een minimaal kader uitgewerkt voor de behandeling van klachten. Hiermee laat de Vlaamse Regering ruimte voor de lokale en provinciale autonomie om dat verder in te vullen.

Instructies in memorie van toelichting

13. De VVSG geeft aan dat de memorie van toelichting zeer uitgebreid is. De VVSG uit daarover haar bezorgdheid omdat de memorie van toelichting daardoor bijkomende verwachtingen en interpretaties toevoegt die niet decretaal zijn opgenomen. De VVSG vraagt om in de memorie van toelichting duidelijker aan te geven dat de memorie niet enkel de nieuwe regels verduidelijkt, maar ook een voorzet geeft voor reflectie over en verdieping van de politieke deontologie en integriteit.

De Vlaamse Regering benadrukt dat de memorie van toelichting tot doel heeft de bepalingen van het ontwerp van decreet te duiden en te kaderen. De memorie strekt er niet toe om bijkomende verplichtingen op te leggen die niet in de decretale bepalingen zelf zijn opgenomen.
Tegelijk beoogt de memorie van toelichting, waar dat relevant is, lokale en provinciale besturen te ondersteunen bij de interpretatie en toepassing van de nieuwe regeling. In dat kader wordt in de toelichting ook bewust ruimte gelaten om inspiratie aan te reiken en goede praktijken te suggereren, in het bijzonder

met betrekking tot de vernieuwde rol en invulling van de deontologische commissie.
Die benadering sluit aan bij de onderliggende visie van het ontwerp, waarbij de deontologische commissie niet louter reactief optreedt, maar in hoofdzaak een rol opneemt over reflectie, preventie en sensibilisering rond deontologie en integriteit. Het versterken van de deontologie en integriteit is een continu proces, waarbij de nadruk ligt op preventie en cultuurvorming.

De mogelijkheid dat eenieder klacht kan indienen

14. De VVSG vraagt om de lokale besturen autonoom te laten bepalen wie een klacht kan indienen bij de deontologische commissie en de verplichting dat eenieder klacht kan indienen om te zetten in een aanbeveling ten aanzien van lokale besturen.

De Vlaamse Regering wenst de insteek van dit ontwerp te benadrukken. De wijzigingen zijn ingegeven vanuit het belang van preventie, reflectie en sensibilisering over deontologie en integriteit. In bepaalde situaties zal het sluitstuk het indienen van een klacht zijn. Dat valt niet te vermijden. Het is in die gevallen belangrijk dat een inhoudelijke klacht terechtkomt bij het juiste orgaan. Als het gaat om klachten over vermeende deontologische inbreuken of integriteitsschendingen, dan is het bevoegde orgaan de deontologische commissie. De Vlaamse Regering heeft, op voorstel van de VVSG in eerdere adviezen, een decretale regeling opgenomen over ontvankelijkheidsvoorwaarden. Die voorwaarden komen tegemoet aan de bekommernis dat de commissie een overvloed aan klachten moet behandelen.

Beoordeling van de ontvankelijkheid van de klacht

15. De VVSG pleit ervoor dat de lokale besturen zelf de keuze kunnen maken wie over de ontvankelijkheid beslist. De VVSG is van mening dat de ontvankelijkheid ook door de deontologische commissie zelf kan worden beoordeeld en besturen ervoor kunnen kiezen geen voorafgaande ontvankelijkheidsfase in te voeren.

Decretaal is de taak aan de voorzitter toegewezen om te beoordelen of de klacht voldoet aan de ontvankelijkheidscriteria om door de commissie behandeld te worden. De voorzitter kan zich daarbij laten bijstaan door een of meerdere personen. De ontvankelijkheidsbeoordeling kan ook worden toevertrouwd aan een onafhankelijk orgaan van experten.
De ontwerpbepaling laat veel ruimte aan de lokale en provinciale autonomie om in te vullen wie betrokken is bij de controle van de ontvankelijkheid. De memorie van toelichting verwijst daarbij bijvoorbeeld naar de goede praktijk van het 'vier ogen-principe'. Het is de deontologische code die op lokaal en op provinciaal niveau in de concrete regeling moet voorzien. Er is dus geen reden om de ontwerpteksten op dit punt aan te passen.

Uitgebreide taakstelling van de deontologische commissie

16. De VVSG stelt dat de taakstelling zoals opgenomen in het ontwerp van decreet veel verder gaat dan de huidige decretale taakstelling. Deze uitbreiding zal nieuwe juridische en technische kennis vereisen van de leden van de deontologische commissie.

De Vlaamse Regering benadrukt dat deontologie en integriteit geen nieuwe thema’s zijn. De nodige kennis daarover moet al aanwezig zijn binnen de lokale bestuursorganen. Zowel de leden van de deontologische commissie als alle mandatarissen moeten hiervan doordrongen zijn.

Dit ontwerp van decreet verschuift wel de nadruk: van de deontologische commissie als louter klachtenorgaan naar een commissie met een sterkere rol in preventie en reflectie.
Tegelijk behouden lokale en provinciale besturen een ruime autonomie. Zij kunnen de opdrachten van de commissie verder invullen volgens hun eigen noden en context, en deze desgewenst uitbreiden.
Daarnaast verduidelijkt het ontwerp van decreet dat besturen ook externe leden kunnen aanduiden met specifieke expertise inzake deontologie en integriteit. Daarmee wordt de deskundigheid van de commissie versterkt.

Het begrip 'medewerkers'

17. De VVSG formuleert een opmerking over de memorie van toelichting bij artikel 12 van het ontwerp, dat artikel 39 van het decreet over het lokaal bestuur wijzigt. De toelichting gaat over de opdracht aan de deontologische commissie tot evaluatie van de deontologische code. In de toelichting wordt verwezen naar 'medewerkers'. De VVSG vraagt verduidelijking over het begrip 'medewerkers', het statuut en de aansturing van deze medewerkers. Als het louter de bedoeling is te benadrukken dat het bredere integriteitsbeleid van een bestuur ook medewerkers raakt, vraagt de VVSG dit expliciet zo te formuleren.

De Vlaamse Regering onderschrijft het uitgangspunt dat integer handelen een fundamenteel principe is voor de volledige werking van het lokaal en provinciaal bestuur en dus relevant is voor alle geledingen van de organisatie. Een coherent en gedragen integriteitsbeleid heeft bij uitstek betrekking op zowel mandatarissen als personeelsleden en andere betrokken actoren.
Het voorliggende ontwerp van decreet beoogt evenwel specifiek de versterking van de deontologische omkadering van de lokale en provinciale mandatarissen. In dat kader staat de opdracht van de deontologische commissie tot evaluatie van de deontologische code in eerste instantie en expliciet ten dienste van deze doelgroep.
De verwijzing naar 'medewerkers' in de memorie van toelichting kan in die zin verwarring doen ontstaan over de draagwijdte van de decretale regeling en over het statuut en de aansturing van deze medewerkers, die niet het voorwerp uitmaken van het ontwerp. Om elke onduidelijkheid te vermijden en de focus van het ontwerp helder te houden, wordt de verwijzing naar 'medewerkers' in de memorie van toelichting geschrapt. Hiermee wordt verduidelijkt dat de decretale regeling uitsluitend betrekking heeft op de mandatarissen, zonder afbreuk te doen aan het bredere integriteitsbeleid dat binnen een lokaal bestuur vanzelfsprekend alle personeelsleden en actoren omvat.

Samenhang met het bestuurlijk toezicht

18. De VVSG formuleert opmerkingen bij artikel 20 van het ontwerp dat artikel 332 van het decreet over het lokaal bestuur wijzigt. Vooreerst wijst de VVSG op het doorsturen van een klacht door de toezichthoudende overheid naar de deontologische commissie. In dat geval zijn de ontvankelijkheidsvoorwaarden vermeld in artikel 39, §4 niet van toepassing. De VVSG gaat ervan uit dat de toezichthoudende overheid zelf een ontvankelijkheidstoets uitvoert. De VVSG acht het dan logisch dat een klacht die door toezicht wordt doorgestuurd meteen ten gronde wordt behandeld.
Daarnaast formuleert de VVSG een bedenking bij de memorie van toelichting bij dit wijzigingsartikel. De memorie stelt dat de klacht zowel op individueel niveau als op organisatieniveau moet worden beoordeeld. VVSG stelt dat de deontologische commissie in de eerste plaats is opgevat als een orgaan dat deontologische kwesties rond mandatarissen behandelt. Een beoordeling op organisatieniveau raakt aan organisatiebeheersing, interne processen, administratieve werking en bestuurlijke verantwoordelijkheid. De VVSG vraagt hierover verduidelijking.

De Vlaamse Regering benadrukt dat de toezichthoudende overheid zelf beslist of een klacht wordt doorgestuurd naar de deontologische commissie. Als de toezichthouder de klacht doorstuurt, moet de commissie die behandelen. Daarom voert de deontologische commissie geen apart ontvankelijkheidsonderzoek uit. Wat de beoordeling op organisatieniveau betreft, verduidelijkt de Vlaamse Regering dat de behandeling van individuele klachten ook aanleiding kan geven tot een bredere reflectie. Dat behoort tot de kerntaak van de deontologische commissie.
Een concrete casus kan signalen bevatten over structurele knelpunten, zoals:

- de werking van de deontologische code;
- de aansluiting van de regels bij de praktijk;
- de nood aan bijkomende duiding of interpretatie;
- mogelijke nodige maatregelen om gelijkaardige situaties in de toekomst te vermijden.

Die reflectie staat naast de beoordeling van het individuele geval. Ze past binnen de opdracht van de commissie rond reflectie, preventie en sensibilisering.
Dit leidt niet tot een verschuiving van bevoegdheden naar domeinen zoals organisatiebeheersing of administratieve werking. Het gaat om een versterking van de deontologie en integriteit binnen het bestuur.

Finale uitspraak en mogelijkheid van beroep

19. De VVSG wijst erop dat de bewoording 'finale uitspraak' in het kader van de klachtenbehandeling gevoelig ligt. Het suggereert een definitieve beoordeling, er is dus de mogelijkheid om bij de toezichthoudende overheid de vernietiging van de uitspraak van de deontologische commissie te vragen.

De Vlaamse Regering benadrukt dat de deontologische commissie een orgaan is van de gemeente. De uitspraak van de deontologische commissie is het sluitstuk van de behandeling van de klacht. Een uitspraak van de deontologische commissie valt onder het toepassingsgebied van het algemeen bestuurlijk toezicht. Om elke discussie hierover te vermijden, wordt het woord ‘finale’ geschrapt in de memorie van toelichting.

Inwerkingtreding

20. De VVSG is, ondanks de voorziene overgangstermijn voor de bepaling rond de klachtenbehandeling en de ontvankelijkheidscriteria, bezorgd dat niet alle lokale besturen alles binnen de vastgestelde termijnen rondkrijgen. De VVSG rekent op een pragmatische houding van de minister. De aanpassingen zijn volgens de VVSG een opportuniteit om stil te staan bij en te reflecteren over deontologie en integriteit.

De Vlaamse Regering deelt de visie van de VVSG dat deze aanpassingen een belangrijke opportuniteit vormen voor lokale en provinciale besturen om stil te staan bij en te reflecteren over deontologie en integriteit, en om hun integriteitsbeleid verder te versterken.
Aangezien er op lokaal niveau al een verplichte deontologische commissie actief is, is het mogelijk om aan deze commissies meteen de opdrachten in het kader van reflectie en preventie toe te kennen. Zij kunnen daarmee aan de slag gaan, ook zonder wijziging van de deontologische code. In het ontwerp is voorzien in een overgangsbepaling voor de behandeling van klachten, aangezien daar een minimum kader wordt opgelegd (bijv. ontvankelijkheidscontrole).

b) <u>Advies Vereniging van de Vlaamse Provincies</u>

21. Op 20 mei 2026 heeft de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP) een standpunt ingenomen bij dit voorontwerp van decreet.

Inwerkingtreding

22. De VVP vraagt om de termijn van de uitgestelde inwerkingtreding voor de provincies uit te breiden naar zes maanden in plaats van vier maanden.
De Vlaamse Regering heeft begrip voor de vraag, maar is van mening dat de opgenomen termijn van inwerkingtreding voldoende ruim is om te voldoen aan de wijzigingen die dit ontwerp aanbrengen.

Remediëring na een gegronde klacht

23. Voor de VVP is het onduidelijk welke instrumenten de deontologische commissie ter beschikking heeft als een klacht gegrond wordt verklaard. Daarnaast adviseert de VVP om expliciet te communiceren dat uitspraken van de deontologische commissie niet afdwingbaar zijn, geen sancties inhouden en losstaan van eventuele tuchtprocedures.

De Vlaamse Regering benadrukt dat de uitspraak over een klacht het sluitstuk vormt van de klachtenbehandeling. Zo kan de deontologische commissie bijvoorbeeld een raadslid publiekelijk ter verantwoording roepen of vragen om zijn excuses aan te bieden. Zij doet die uitspraak vanuit haar gezagsfunctie, maar is geen sanctionerend orgaan.
Voor de deontologische commissie heeft de behandeling van een klacht ook een bredere signaalfunctie. Klachten kunnen aanleiding geven om de preventieve rol van de commissie verder te concretiseren en te versterken.
De uitspraken van de commissie zijn niet afdwingbaar en staan volledig los van een eventuele tuchtprocedure.

Reflectie over nevenfuncties

24. De VVP onderschrijft het belang van een preventieve reflectie over nevenfuncties en integriteitsrisico's. De VVP stelt zich wel vragen bij de praktische uitwerking.

De Vlaamse Regering onderstreept het belang van de preventieve, reflecterende en sensibiliserende rol van de deontologische commissie. Tegelijk laat het ontwerp van decreet bewust veel ruimte aan lokale en provinciale besturen om die rol zelf in te vullen. Besturen kunnen, in functie van hun eigen noden en context, bepalen hoe zij deze opdrachten concreet vormgeven.
Ook de reflectie over specifieke thema's, zoals nevenfuncties, behoort tot de verantwoordelijkheid van het bestuur zelf. Die beleidsruimte is een weloverwogen keuze binnen dit ontwerp van decreet.

De mogelijkheid om een klacht in te dienen

25. De VVP stelt voor om bij het indienen van een klacht expliciet te verwijzen naar het hoofdstuk over klachtenbehandeling in het Provinciedecreet. Daarnaast stelt de VVP de vraag of ook de deontologische commissie als orgaan een klacht kan indienen.

De Vlaamse Regering benadrukt dat elke klacht over een deontologische inbreuk of integriteitsschending bij het juiste orgaan terechtkomt: de deontologische commissie. Een klacht kan daarom ook op een andere manier worden ingediend dan via het provinciale klachtensysteem.
Wat de vraag betreft of de deontologische commissie zelf een klacht kan indienen, verduidelijkt de Vlaamse Regering dat de leden van de commissie dit niet namens de commissie kunnen doen, maar wel individueel. Daarbij blijven de ontvankelijkheidsvoorwaarden onverkort van toepassing.

Verjaringstermijn deontologische inbreuken of integriteitsschendingen

26. De VVP stelt dat er geen uniforme verjarings- of vervaltermijn is opgenomen. Het ontbreken van een algemeen geldende decretale termijn creëert volgens de VVP rechtsonzekerheid voor mandatarissen en kan de commissie belasten met klachten over feiten die in een ver verleden liggen.

De Vlaamse Regering neemt kennis van de bezorgdheid van de VVP over het ontbreken van een uniforme verjarings- of vervaltermijn. Zij benadrukt evenwel dat dit wordt ondervangen door de bestaande ontvankelijkheidsvoorwaarden. Een klacht moet immers concrete, nauwkeurig omschreven en pertinente elementen bevatten die rechtstreeks verband houden met de vermeende deontologische inbreuk of integriteitsschending. Het begrip *pertinent* laat daarbij ruimte om op gemotiveerde wijze ook een tijdsgebonden beoordeling te maken. Met andere woorden: klachten over feiten die te ver in het verleden liggen, kunnen als niet-pertinent worden beschouwd.
De beoordeling van de ontvankelijkheid komt toe aan de voorzitter van de deontologische commissie, of – indien van toepassing – aan het onafhankelijk orgaan van experten. Daarmee is er een afdoende filter voorzien om onredelijk oude of niet-relevante klachten uit te sluiten.

Toepassingsgebied klacht

27. De VVP vraagt om te verduidelijken of een klacht enkel ontvankelijk is zolang de betrokken persoon een mandaat uitoefent, of dat ook na de beëindiging van het mandaat een klacht kan worden ingediend.

De Vlaamse Regering verduidelijkt dat een klacht enkel kan worden ingediend tegen mandatarissen die op het moment van de klacht nog een mandaat uitoefenen. Dit volgt uit de decretale ontvankelijkheidsvoorwaarden, waarin is bepaald dat de klacht de naam vermeldt van de mandataris die de vermeende onregelmatigheid heeft gepleegd. Deze formulering impliceert dat het gaat om een persoon die effectief nog als mandataris optreedt.
Klachten tegen personen die hun mandaat reeds hebben beëindigd, vallen dan ook buiten het toepassingsgebied van de regeling.

Onafhankelijk orgaan van experten

28. De VVP vraagt om uit te sluiten dat personeelsleden van de organisatie lid kunnen zijn van het onafhankelijk orgaan van experten. De reden is om mogelijke druk of loyaliteitsconflicten te vermijden. Daarnaast vraagt de VVP te verduidelijken welke kwalificatievereisten voor de externen gelden.

De Vlaamse Regering benadrukt dat decretaal is gewaarborgd dat het orgaan van experten onafhankelijk is. Het moet de ontvankelijkheid van klachten in volledige onafhankelijkheid kunnen beoordelen, zonder enige vorm van druk. Eventuele druk of beïnvloeding zou op zich al een deontologische inbreuk uitmaken. Personeelsleden kunnen dus deel uitmaken van dit onafhankelijk orgaan, maar mogen er niet de meerderheid van uitmaken.
Ook de kwalificatievereisten voor externe leden behoren tot de beleidsruimte van het bestuur. Lokale en provinciale besturen kunnen die zelf bepalen, in functie van hun noden en de vereiste expertise inzake deontologie en integriteit.

Bezorgen uitspraak deontologische commissie aan de raad

29. De VVP stelt voor om de uitspraak binnen de 45 dagen ter kennisgeving te bezorgen aan de provincieraad. Deze termijn laat toe om de uitspraak te agenderen op de eerst mogelijke provincieraad. De VVP stelt de vraag of de deontologische commissie zelf een punt op de agenda van de raad kan plaatsen.

De Vlaamse Regering benadrukt het belang om de provincieraad te informeren over de uitspraken van de deontologische commissie. Raadsleden hebben op basis van hun inzagerecht in elk geval al toegang tot deze uitspraken.
De deontologische commissie kan zelf geen punten op de agenda van de raad plaatsen. De kennisgeving verloopt concreet via de voorzitter van de raad. Die ontvangt de uitspraak en brengt deze ter kennis op de eerstvolgende nuttige vergadering. Bij de agendering houdt de voorzitter rekening met de decretale termijnen, zodat een tijdige en correcte kennisname door de raad gewaarborgd is.

Uitbreiding tuchtmogelijkheid naar voorzitter van de provincieraad

30. De VVP stelt zich vragen bij de uitbreiding van de tuchtmogelijkheid ten aanzien van de voorzitter van de provincieraad. Het is onduidelijk hoe de procedure verloopt en welke rechten worden toegekend. De VVP legt daarbij de link met de toezichthoudende overheid.

De Vlaamse Regering benadrukt dat de toezichthoudende overheid moet worden onderscheiden van de tuchtoverheid. Met dit ontwerp wordt de voorzitter van de provincieraad toegevoegd aan de categorie van mandatarissen ten aanzien van wie een tuchtmaatregel kan worden genomen. De uitbreiding heeft dus betrekking op het toepassingsgebied, niet op de procedure zelf.
De tuchtprocedure blijft ongewijzigd en moet steeds verlopen met naleving van de nodige procedurele waarborgen en rechten van verdediging.
Deze regeling sluit aan bij de bestaande regeling voor voorzitters van de gemeenteraad, waar reeds een gelijkaardige tuchtmogelijkheid geldt.

Toepassingsgebied autonome provinciebedrijven

31. De VVP vindt het een goede zaak dat ook de raden van bestuur van autonomie provinciebedrijven een deontologische code aannemen en onder de bevoegdheid van de deontologische commissie vallen. De VVP vraagt aandacht voor sensibilisering van de niet-politieke bestuurders in de autonome provinciebedrijven.

De Vlaamse Regering erkent het belang van sensibilisering, ook voor de bestuurders van autonome provinciebedrijven. Dat sluit nauw aan bij de doelstelling van dit wijzigingsdecreet, dat sterk inzet op preventie en bewustwording. De verantwoordelijkheid voor die sensibilisering ligt in de eerste plaats bij de provincies zelf en bij de deontologische commissies. Zij kunnen, in functie van hun organisatie en bestuurders, de nodige initiatieven nemen om de kennis en het bewustzijn rond deontologie en integriteit te versterken.

Remediëringstraject

32. De VVP stelt een technische wijziging voor ter verbetering van de leesbaarheid. Deze technische wijziging wordt gevolgd.

Risico op politisering

33. De VVP wijst op een inherent risico op politisering als elke politieke fractie vertegenwoordigd wordt in de deontologische commissie.

De Vlaamse Regering erkent het aandachtspunt van de VVP over mogelijke politisering.
Met dit ontwerp van decreet wil zij echter net inzetten op een deontologische commissie die vooral werkt rond preventie en reflectie, los van het klassieke spanningsveld tussen meerderheid en oppositie.

De samenstelling van de commissie is erop gericht dit evenwicht te bewaken. Daarom wordt expliciet de mogelijkheid voorzien om externe experten op te nemen. Zij brengen bijkomende onafhankelijkheid en deskundigheid in.
Op die manier wordt beoogd dat de deontologische commissie haar opdracht kan vervullen vanuit een objectieve en brede invalshoek, met focus op deontologie en integriteit.

Evaluatie van de deontologische code

34. De VVP erkent het nut van een regelmatige analyse en evaluatie van de deontologische code, maar formuleert een aandachtspunt bij de minimale evaluatie van twee keer per bestuursperiode. De VVP adviseert om de evaluatie periodiek te verplichten.

De Vlaamse Regering benadrukt het belang van een regelmatige evaluatie van de deontologische code. Die code moet een levend en dynamisch instrument zijn dat blijft aansluiten bij de praktijk. Om lokale en provinciale besturen daartoe aan te zetten, voorziet het ontwerp in een minimale evaluatieverplichting van twee keer per bestuursperiode. De Vlaamse Regering is van oordeel dat deze minimale verplichting nodig is om te verzekeren dat de deontologische code effectief periodiek wordt herbekeken. Tegelijk behouden besturen de vrijheid om vaker te evalueren indien zij dat wenselijk achten. Zo wordt een evenwicht verzekerd tussen een decretale stimulans en de nodige autonomie voor maatwerk.

Capaciteit, deskundigheid en ondersteuning

35. De VVP wijst op het belang van voldoende expertise en administratieve ondersteuning. De VVP vraagt de Vlaamse overheid te voorzien in een ondersteuningsaanbod.

De Vlaamse Regering erkent het belang van voldoende expertise en administratieve ondersteuning.
Zij benadrukt tegelijk dat deontologie en integriteit geen nieuwe thema's zijn. De nodige kennis moet aanwezig zijn binnen de provinciale bestuursorganen. Het feit dat er tot op heden geen verplichte deontologische commissie bestond in de provincies, doet daar geen afbreuk aan. Van mandatarissen mag worden verwacht dat zij doordrongen zijn van deontologie en integriteit.
Met dit ontwerp van decreet wordt bovendien sterk ingezet op preventie, reflectie en sensibilisering. In de praktijk bestaat vandaag al een ruim aanbod aan opleidingen en initiatieven rond deze thema's.
Het verder delen van goede praktijken en het benutten van bestaande opleidingsmogelijkheden kan besturen bijkomend ondersteunen bij de invulling van hun opdrachten.

c) Advies van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens

36. De Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (verder: VTC) heeft op 5 mei 2026 advies uitgebracht over dit voorontwerp van decreet (VTC nr. 2026/042).

Rechtvaardigingsgrond voor verwerking persoonsgegevens

37. De VTC beveelt aan om expliciet de rechtvaardigingsgrond voor de verwerking van de persoonsgegevens op te nemen, minstens in de memorie van toelichting.

Deze aanbeveling van de VTC wordt gevolgd. De verwerking van persoonsgegevens in het kader van de behandeling van klachten door de

deontologische commissie steunt op artikel 6, eerste lid, e) van de AVG, met name de vervulling van een taak van algemeen belang. Het algemeen belang bestaat in het waarborgen van de integriteit en deontologische werking van de lokale en provinciale mandatarissen. De commissie behandelt eventuele klachten over deontologische inbreuken of integriteitsschendingen en draagt op die wijze bij aan het waarborgen van de integriteit en de deontologie.

Bepalen van verwerkingsverantwoordelijke

38. De VTC vraagt om de verwerkingsverantwoordelijke expliciet aan te duiden en het statuut te verduidelijken. Volgens de VTC lijkt de deontologische commissie de verwerkingsverantwoordelijke te zijn.

De Vlaamse Regering volgt deze aanbeveling. In het decreet wordt verduidelijkt dat de deontologische commissie optreedt als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens in het kader van haar opdrachten. De deontologische commissie is een gemeentelijk orgaan dat ingesteld is bij decreet.

Gegevensbeschermingseffectenbeoordeling (GEB)

39. De VTC acht het aangewezen dat een GEB wordt uitgevoerd.

De Vlaamse Regering benadrukt dat het voorliggende ontwerp van decreet een kader creëert dat lokale en provinciale besturen en hun mandatarissen ondersteunt in het ontwikkelen en bestendigen van een integere bestuurscultuur, maar respecteert uitdrukkelijk de lokale en provinciale autonomie als fundamenteel uitgangspunt. De decretale bepalingen beperken zich tot het vastleggen van een kader op hoofdlijnen, zonder te vervallen in gedetailleerde voorschriften. Lokale en provinciale besturen behouden een ruime beleidsvrijheid om hun integriteitsbeleid af te stemmen op hun schaal en bestuurscultuur. Zij bepalen zelf de concrete invulling van hun deontologische code, de werkvormen van de deontologische commissie en de aanvullende structuren of procedures die zij wenselijk achten. Het komt dan ook aan de deontologische commissie toe, als verwerkingsverantwoordelijken, om zelf na te gaan of in hun concrete uitvoeringspraktijk een GEB vereist is.

Toegang tot persoonsgegevens

40. De VTC vraagt om te verduidelijken wie toegang heeft tot de persoonsgegevens.

De Vlaamse Regering volgt dit standpunt en verduidelijkt in de ontwerpbepalingen wie toegang heeft tot de persoonsgegevens. De toegang tot deze gegevens is in beginsel beperkt tot: (i) leden van de deontologische commissie; (ii) de betrokken partijen op basis van de lokale of provinciale regeling; (iii) eventueel personeelsleden die de commissie ondersteunen; (iv) eventueel de leden van het onafhankelijk orgaan die zijn aangeduid om de ontvankelijkheid van de klacht te beoordelen. Er wordt ook voorzien in een regeling voor toegang voor de toezichthoudende overheid, de Vlaamse Regering als tuchtoverheid, Audit Vlaanderen en de parketten van de hoven en rechtbanken. Daarnaast hebben raadsleden op basis van hun inzagerecht toegang tot deze gegevens.

Bewaartermijn

41. De VTC stelt dat vast dat geen bewaartermijn is bepaald. De VTC vraagt om een bewaartermijn op te nemen in het ontwerp en te verduidelijken in de memorie van toelichting.

De Vlaamse Regering verwijst naar de algemene regels over archivering van documenten die betrekking op het behandelen van een klacht zijn van toepassing. Artikel III.87 van het Bestuursdecreet stelt dat die documenten met persoonsgegevens maximaal 5 jaar worden bewaard vanaf het ogenblik dat de klacht is afgehandeld. Er is op dit vlak geen wijziging in de ontwerpteksten nodig.

Belang van transparantie en veiligheid

42. De VTC benadrukt het belang van correcte gegevens en transparantie. De VTC vraagt om adequate technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen. De VTC geeft aan dat de wijze van indiening van een klacht moet gebeuren op een wijze die technisch veilig is, zodat persoonsgegevens afdoende beschermd blijven.

Deze aanbeveling leidt niet tot een aanpassing in het ontwerp of de memorie van toelichting. De Vlaamse Regering bevestigt het belang van zowel correcte gegevens, transparantie als afdoende beveiligingsmaatregelen. De concrete invulling gebeurt op lokaal en provinciaal niveau rekening houdend met de proportionaliteit en de lokale/provinciale autonomie. Uiteraard moeten de geldende referentiemaatregelen worden nageleefd.

d) Advies Raad van State

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Dit ontwerp van decreet regelt zowel gemeenschaps- als gewestaangelegenheden.

Gewestaangelegenheid	Gemeenschaps-aangelegenheid	Gemeenschaps- en gewestaangelegenheid
Artikelen 1 t.e.m. 13, 15 en 21	Artikelen 14 en 15	Artikelen 17, 19 en 20

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 2

In de vierde paragraaf van artikel 8 worden in het eerste en derde lid de afzetting en schorsing toegevoegd aan de gronden om een nieuwe voorzitter te kunnen verkiezen, naast het niet aanvaarden, de vervallenverklaring, het ontslag, de verhindering en het overlijden. Deze wijziging hangt samen met de wijziging aan artikel 69 van het Provinciedecreet van 9 december 2005 (hierna Provinciedecreet genoemd) (doorgevoerd bij artikel 5 van dit ontwerp), waarbij de voorzitter van de provincieraad onder het toepassingsgebied van tucht wordt geplaatst. Aangezien de voorzitter als tuchtmaatregel kan worden afgezet of geschorst, moet ook voorzien worden dat in die gevallen een nieuwe voorzitter verkozen wordt.

Artikel 3

Dit artikel wijzigt artikel 41 van het Provinciedecreet betreffende de deontologische code van de provincieraad.

Het Provinciedecreet voorziet momenteel slechts in een minimaal kader voor de deontologische code en bevat geen verplichting tot het oprichten van een deontologische commissie. De voorliggende wijziging van artikel 41 voorziet erin de oprichting van deontologische commissies op provinciaal niveau te verplichten. Daarbij wordt onmiddellijk ook een minimaal kader uitgewerkt inzake de werking, de taakstelling en de samenstelling van deze commissie. Dit alles heeft tot doel om een actieve en betekenisvolle rol voor de deontologische commissie te verzekeren. De kerntaken van de commissie worden decretaal verankerd, waarbij de nadruk ligt op reflectie, sensibilisering en evaluatie over deontologische en integriteitsaspecten.

De eerste paragraaf behoudt de verplichting van de provincieraad om een deontologische code aan te nemen en voegt de verplichting toe om een deontologische commissie op te richten. Er wordt verduidelijkt welke materies minimaal worden geregeld in de deontologische code. Daarbij wordt toegevoegd dat de code ook een regeling moet bevatten over de deontologische rechten en plichten van de raadsleden. De deontologische code van de raad kan bepalen dat ook vertegenwoordigers aangeduid door de provincie in verenigingen, agentschappen,… onderworpen zijn aan de deontologische code. In die zin moet in de volgende passages de term provincieraadslid ruimer worden verstaan als eenieder die gevat wordt door de deontologische code.

De tweede paragraaf regelt de samenstelling van de deontologische commissie. Het komt toe aan de provincieraad om de samenstelling van de deontologische commissie te regelen in de deontologische code, zij het met de minimale decretale verplichting om door elke fractie van de provincieraad minstens één vertegenwoordiger te laten afvaardigen in de deontologische commissie.
Om eventuele onduidelijkheden daarover weg te nemen wordt expliciet opgenomen dat ook niet-raadsleden (bijv. deskundigen) lid kunnen zijn van de deontologische commissie. De provincieraad kan in de deontologische code ook opnemen dat, naast de vertegenwoordigers van de fracties, ook één of meerdere deskundigen in de deontologische commissie zetelen los van de vertegenwoordigers van de diverse fracties. Op die manier wordt ook bevestigd dat de deontologische commissie geen provincieraadscommissie is zoals bedoeld in artikel 39 van het Provinciedecreet.

Het tweede lid van deze paragraaf bepaalt dat de deontologische code een regeling bevat voor de aanduiding van de voorzitter van de deontologische commissie en voorziet in een vervangingsregeling voor de voorzitter in geval van diens afwezigheid of als deze gevat is door een belangenconflict. Hoewel het geen decretale verplichting is, is het een goede praktijk dat de deontologische code ook een vervangingsregeling bevat voor de leden van de deontologische commissie.

Het derde lid legt vast dat de leden van de deontologische commissie gehouden zijn tot het beroepsgeheim. Deze bepaling is in het bijzonder van belang voor leden van de commissie die geen raadslid zijn, aangezien raadsleden al onderworpen zijn aan een wettelijke geheimhoudingsplicht in het kader van hun mandaat. Voor externe leden wordt hiermee expliciet gemaakt dat dezelfde strikte regels gelden.

De derde paragraaf bepaalt de minimale taakstelling van de deontologische commissie. Door een minimale taakstelling decretaal te verankeren, wordt de deontologische commissie geactiveerd en wordt verzekerd dat elke commissie een betekenisvolle rol zal vervullen in het aanscherpen en levend houden van het integriteitsbeleid en -bewustzijn, in het deontologisch correct handelen van zijn mandatarissen en bijgevolg in de bescherming van die mandatarissen.
In die minimale taakstelling wordt een onderscheid gemaakt tussen de structurele taken van de commissie in het kader van haar primaire preventieve en reflectieve

functie en daarnaast de taken van de commissie in het kader van de behandeling van klachten over inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen. De deontologische commissie heeft vier kerntaken:

1° De evaluatie van de deontologische code, minstens twee keer per bestuursperiode.

Deze evaluatie heeft o.m. tot doel om (i) na te gaan of de visie rond integriteit nog aansluit bij de huidige noden en verwachtingen, (ii) te controleren of de diverse instrumenten nog volstaan als basis voor mandatarissen om met integriteit aan de slag te (kunnen) gaan, (iii) te peilen naar de kennis van de visie en de gebruikte instrumenten en (iv) na te gaan of de voorziene (sensibiliserings)acties hun doel bereiken.
De commissie bezorgt haar advies aan de provincieraad, die daar vervolgens over beraadslaagt. Het komt toe aan de raad om de deontologische code al dan niet te wijzigen in navolging van het advies van de deontologische commissie.
De deontologische commissie is ertoe verplicht om de deontologische code minstens twee keer per bestuursperiode te evalueren. De provincieraad kan er in haar deontologische code evenwel voor opteren om een dergelijke evaluatie op frequentere basis te organiseren.

2° De reflectie over mogelijke integriteitsrisico's die kunnen voortvloeien uit de nevenfuncties van provincieraadsleden.

De deontologische commissie verleent (op preventieve wijze) advies aan de provincieraad ter voorkoming van inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen die voortvloeien uit de nevenfuncties van provincieraadsleden. De commissie reflecteert daar op regelmatige basis over. Provinciale mandatarissen zijn vaak ook professioneel actief of sterk betrokken en verweven met het verenigingsleven in hun provincie. Deze maatschappelijke verwevenheid kan een raadslid helpen in de uitoefening van zijn mandaat. Tegelijk kan dit aanleiding geven tot discussies over vermeende of mogelijke belangenvermenging. Preventieve transparantie, los van verdachtmakingen, kan vermijden dat dergelijke discussies of onduidelijkheden zouden ontstaan.

Het provinciebestuur bepaalt zelf op welke wijze hieraan invulling wordt gegeven en dient zelf de scope van de nevenfuncties af te lijnen in functie van de behoeften van het eigen bestuur. Het doel van deze taak is om preventief en sensibiliserend om te gaan met nevenfuncties. Het is aangewezen dat dit gebeurt aan de hand van de "kwetsbaarheid" op vlak van o.a. potentiële belangenvermenging van de nevenfuncties tegenover de rol en verantwoordelijkheid van het mandaat. Over het algemeen zijn bijvoorbeeld nevenberoepen of bestuursfuncties kwetsbaarder dan gewone lidmaatschappen van verenigingen.

De decreetgever benadrukt het belang van een voorafgaande reflectie binnen de deontologische commissie en het preventief advies van de deontologische commissie daarover aan de raad. Zo ontstaat een cultuur van transparantie over nevenfuncties en bewustwording bij mandatarissen over mogelijke belangenvermenging. De verdere uitwerking hiervan wordt toevertrouwd aan de provinciale autonomie. Bij het omschrijven van de nevenfuncties kan het provinciebestuur zich bijvoorbeeld richten op de omschrijving van "overige mandaten, ambten en beroepen" in het 'vademecum voor het indienen van een mandatenlijst en een vermogensaangifte' dat het Rekenhof opstelde voor de aangifteplichtigen onder de federale mandatenwetgeving. In dit vademecum wordt voor de aangifteplichtige overige mandaten en ambten binnen organisaties enkel de bestuursfuncties bedoeld en niet, bijvoorbeeld het lidmaatschap van een algemene vergadering, lastgevingsovereenkomsten (of volmachten), titels en erefuncties, enz.

De deontologische commissie reflecteert bij de aanvang van de bestuursperiode over nevenfuncties. De aandacht voor en reflectie over nevenfuncties in combinatie met het mandaat is een continu aandachtspunt. Raadsleden dienen daar zelf de nodige aandacht voor te hebben. De commissie zal daarin een sensibiliserende en preventieve rol opnemen door raadsleden regelmatig te informeren en een cultuur aan te leren om bij wijziging in nevenfuncties na te denken over de impact daarvan op de uitoefening van hun mandaat.

De provincieraad kan op basis van de adviezen van de deontologische commissie binnen het decretaal kader bepaalde maatregelen nemen om belangenvermenging, onverenigbaarheden en schendingen van de diverse verbodsbepalingen van artikel 27, §2, van het Provinciedecreet vroegtijdig te identificeren en te voorkomen.

3° De behandeling van klachten over inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen door provincieraadsleden.

De bevoegdheid van de commissie is niet beperkt tot het toetsen aan de bepalingen opgenomen in de deontologische code. De commissie toetst ruimer ook aan alle andere deontologische normen, alsook aan de integriteit. De deontologische regels zijn alle gedragsregels en verplichtingen vastgelegd in regelgeving, provinciale codes en reglementen of de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Het toetsen aan integriteit is aanvullend aan deontologie. Het gaat onder meer om de principes van eerlijk, onpartijdig, transparant en in het algemeen belang handelen, zowel volgens de letter als de geest van de regels. Het is een ethische en bestuursrechtelijke norm die zich ook uitstrekt tot situaties die niet noodzakelijk in gedragscodes staan, maar waar gedrag de schijn van belangenvermenging, machtsmisbruik, onethisch handelen of oneerlijkheid kan wekken.

De minimale modaliteiten die gelden bij de uitoefening van deze taak worden verder uitgewerkt in paragraaf 4.

4° de behandeling van klachten die de toezichthoudende overheid bezorgt aan de deontologische commissie conform artikel 248, §1, derde lid, van het Provinciedecreet.

Als de toezichthoudende overheid een klacht behandelt die betrekking heeft op de lokale deontologie of integriteit van mandatarissen, dan kan de toezichthoudende overheid na afhandeling van de klacht de deontologische commissie gelasten om de klacht in behandeling te nemen. De deontologische commissie beoordeelt dan de deontologische of integriteitscomponent van de klacht zowel op individueel niveau als op organisatieniveau. De deontologische commissie is verplicht om deze klacht te behandelen. De ontvankelijkheidsvoorwaarden als vermeld in paragraaf 4 zijn niet van toepassing. De voorzitter agendeert deze klacht van rechtswege op de vergadering van de deontologische commissie. De deontologische code regelt de verdere procedureregels die moeten worden nageleefd voor de behandeling van dergelijke dossiers.

Naast voormelde minimale taakstelling kan de deontologische code ook andere taken toekennen aan de deontologische commissie. De keuze daartoe behoort tot de provinciale autonomie.
De deontologische code regelt de verdere modaliteiten voor de uitvoering van de taken van de deontologische commissie.

Het derde lid bepaalt dat de deontologische commissie, bij de uitvoering van de taken vermeld in het eerste lid, 1° en 2°, optreedt als een adviserend orgaan. De uitoefening van deze taken geeft enkel aanleiding tot een advies aan de provincieraad of een ander orgaan zoals bijvoorbeeld de provinciegriffier. Finaal komt het toe aan het bevoegde orgaan om -op basis van het advies van de deontologische commissie- een eindbeslissing te nemen. Het advies van de

commissie wordt gegeven in het kader van de structurele taken van de commissie die kaderen binnen de preventieve en reflectieve functie van de commissie.

De adviezen van de commissie worden in principe uitgebracht bij consensus. De commissie moet daarbij op zodanige wijze georganiseerd worden dat alle commissieleden hun visie over de voorliggende casus kunnen geven. De bedoeling is om de diverse standpunten ten opzichte van elkaar te plaatsen en een afweging te maken. Als de commissie geen consensus bereikt over het in te nemen standpunt, dan moeten in het advies zowel het meerderheids- als het minderheidsstandpunt worden weergegeven. Op die manier wordt er aan het bevoegde orgaan een genuanceerd advies verstrekt.

Wat de afhandeling van een klacht bij de deontologische commissie betreft, doet de commissie een uitspraak (eerste lid, 3° en 4°). De commissie treedt bij deze taken dus niet op als een adviserend orgaan. Dit betekent dat er bij de afhandeling van klachten ook geen ruimte is voor een meerderheids- of minderheidsstandpunt. De commissie doet een uitspraak over de voorliggende klacht. Om die reden is het aangeraden dat de deontologische code in een regeling voorziet over de wijze waarop de commissie moet beraadslagen en stemmen. Daarbij legt zij vast welke meerderheid vereist is om tot een beslissing te komen en welk gevolg verbonden is aan een eventuele staking van stemmen.

De vierde paragraaf bepaalt de modaliteiten voor de behandeling van klachten over inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen door provincieraadsleden.
Vooreerst wordt vastgelegd dat eenieder een klacht kan indienen bij de deontologische commissie. De deontologische code regelt de wijze waarop deze klachten worden ingediend. Wanneer klachten over inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen worden ingediend volgens het reguliere klachtenbehandelingssysteem (cfr. art. 190 van het Provinciedecreet), dan moeten deze bezorgd worden aan de voorzitter van de deontologische commissie voor verder gevolg. Deze werkwijze is zo opgenomen in artikel 191, §1, tweede lid van het Provinciedecreet zoals toegevoegd door artikel 6 van dit ontwerp van decreet. Op die manier wordt gegarandeerd dat de klacht behandeld wordt door het bevoegde orgaan en wordt dubbele behandeling vermeden.

Het tweede lid bepaalt de ontvankelijkheidsvoorwaarden die van toepassing zijn op een klacht. De klacht moet schriftelijk worden ingediend. De klacht moet de voornaam of voornamen, de achternaam en het adres van de klager vermelden. Dit betekent dus dat de klacht niet anoniem kan worden ingediend. Een anonieme klacht is onontvankelijk en wordt niet in behandeling genomen. De klacht moet ook de naam vermelden van de mandataris die de vermoedelijke onregelmatigheid heeft gepleegd. De vierde ontvankelijkheidsvoorwaarde heeft betrekking op de inhoud van de klacht. De klacht moet concrete, nauwkeurig omschreven en pertinente overwegingen en/of feiten bevatten die rechtstreeks betrekking hebben op beweerde deontologische inbreuken of integriteitsschendingen. Met deze voorwaarde wordt beoogd te vermijden dat de deontologische commissie wordt belast met klachten die louter berusten op vermoedens, geruchten, subjectieve indrukken of indirecte kennis van feiten. De klacht dient betrekking te hebben op concreet omschreven gedragingen, met voldoende aanduiding van de omstandigheden waarin deze zich zouden hebben voorgedaan, zoals tijdstip, plaats en aard van de beweerde handelingen of nalatigheden. Klachten die uitsluitend of hoofdzakelijk zijn gebaseerd op mededelingen van derden, zonder eigen waarneming of zonder enige objectieve feitelijke onderbouwing, voldoen niet aan deze ontvankelijkheidsvoorwaarde en worden als niet-ontvankelijk beschouwd. Deze voorwaarde houdt geen bewijsvereiste in en verplicht de klager niet tot het leveren van sluitend bewijs, maar vergt wel dat de klacht meer inhoudt dan een louter vermoeden of een subjectieve appreciatie, zodat zij een ernstig en zorgvuldig onderzoek door de commissie kan verantwoorden.

Als laatste voorwaarde geldt dat de klacht niet kennelijk ongegrond mag zijn. De melding moet als voldoende zwaarwichtig worden beschouwd.

De voorzitter van de deontologische commissie beoordeelt of de klacht voldoet aan de voormelde ontvankelijkheidscriteria om door de commissie behandeld te worden. In de deontologische code kan een regeling worden uitgewerkt waarbij de voorzitter wordt ondersteund in de ontvankelijkheidsbeoordeling. Het is reëel dat de voorzitter van de deontologische commissie zelf een raadslid is. Gelet op de potentiële gevoelige aard van de binnenkomende klachten, kan het een goede praktijk zijn om dit ontvankelijkheidsonderzoek te onderwerpen aan het 'vier ogen'-principe. De deontologische code kan bijvoorbeeld bepalen dat de voorzitter deze controle uitvoert in samenspraak met een commissielid van een minderheidsfractie of –als de voorzitter een onafhankelijke expert is- door twee commissieleden uit een meerderheids- en minderheidsfractie. Dit wordt geregeld in de deontologische code. Daarnaast kan de code ook bepalen dat de voorzitter zich bijvoorbeeld kan laten bijstaan door een personeelslid van het bestuur.

Een ontvankelijke klacht wordt door de voorzitter van de commissie geagendeerd op de deontologische commissie. De deontologische code regelt de verdere procedures hieromtrent. Een klacht die niet voldoet aan de ontvankelijkheidsvoorwaarden, wordt inhoudelijk niet verder in behandeling genomen en wordt bijgevolg ook niet inhoudelijk geagendeerd op de deontologische commissie.

De provincieraad blijft verantwoordelijk voor het uitwerken van de verdere procedure over de behandeling van klachten in de deontologische code. Dit kan onder meer betrekking hebben op de termijnregeling en de wijze van behandeling tijdens vergaderingen.

Het staat de provinciebesturen tot slot vrij om de ontvankelijkheidsbeoordeling toe te kennen aan een onafhankelijk orgaan. Dit orgaan kan bijvoorbeeld de vorm aannemen van een 'intern integriteitsbureau'. De verdere samenstelling, werking en organisatie van dit onafhankelijk orgaan worden geregeld in de deontologische code.

Dit onafhankelijk orgaan bestaat uit onafhankelijke experten. Als personeelsleden deel uitmaken van dat orgaan, maken ze nooit de meerderheid ervan uit. Mandatarissen kunnen geen lid zijn van dat orgaan. In de zin van deze paragraaf wordt het begrip 'mandataris' breed geïnterpreteerd. Onder andere volgende personen vallen hieronder: de provincieraadsleden, de voorzitter van de provincieraad en de gedeputeerden. Daarnaast worden ook de leden van de organen van de autonome provinciebedrijven en de provinciale extern verzelfstandigde agentschappen in privaatrechtelijke vorm, hieronder begrepen.

Als het onafhankelijk orgaan van oordeel is dat een klacht voldoet aan de ontvankelijkheidsvereisten, dan wordt deze bezorgd aan de voorzitter van de deontologische commissie. De klacht wordt dan door de voorzitter van de commissie geagendeerd op de deontologische commissie.

Een onontvankelijke klacht wordt niet geagendeerd en wordt niet verder behandeld. De leden van de deontologische commissie moeten ook inzicht hebben in de onontvankelijke klachten. Een transparante werking van de deontologische commissie is essentieel. De leden van de deontologische commissie moeten minstens kunnen vaststellen dat een klacht werd ingediend en al dan niet onontvankelijk werd verklaard. Dit draagt bij tot een gedeeld inzicht in de werking van de commissie en versterkt het vertrouwen in een zorgvuldige en consistente toepassing van de deontologische regels. Een overzicht van de ingediende klachten wordt gebundeld meegedeeld op de eerstvolgende zitting van de deontologische

commissie. Uiteraard doet dit geen afbreuk aan de mogelijkheid van raadsleden om op basis van hun inzagerecht inzage te verkrijgen in de onderliggende stukken.

Het zesde lid bepaalt dat de deontologische commissie een uitspraak doet over de voorliggende klacht. De uitspraak wordt bezorgd aan de klachtindiener en de betrokken mandataris ten aanzien van wie de vermoedelijke onregelmatigheid is geuit. De uitspraak wordt ook bezorgd aan de provincieraad.

Paragraaf 5 bevat de noodzakelijke bepalingen over de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de klachtenbehandeling door de deontologische commissie. Deze bepalingen doen geen afbreuk aan het inzagerecht, zoals voorzien in artikel 30 van het Provinciedecreet.

Artikel 4

Dit artikel voegt een zin toe aan artikel 56 van het Provinciedecreet waardoor ondubbelzinnig komt vast te staan dat de gedeputeerden onder de bevoegdheid van de deontologische commissie van de provincieraad vallen.

Artikel 5

In artikel 69 van het Provinciedecreet wordt een 'ernstige deontologische inbreuk' opgenomen als bijkomende tuchtgrond. Met deze specifieke tuchtgrond wil de decreetgever het belang van deontologie voor mandatarissen onderstrepen. Door het invoeren van een derde tuchtgrond wordt duidelijk gemaakt dat schendingen van deontologische normen als dermate ernstig worden beschouwd dat zij aanleiding kunnen geven tot een tuchtsanctie. Op deze manier worden mandatarissen niet alleen gesensibiliseerd, maar ook blijvend aangemoedigd om hun handelen steeds te toetsen aan het geldende deontologische kader.

Om een voldoende duidelijk toetsingskader aan te bieden aan de tuchtoverheid wordt het begrip gedefinieerd en verder geconcretiseerd aan de hand van criteria en voorbeelden.

Een ernstige deontologische inbreuk is een inbreuk op het geheel van formele gedragsregels en plichten die van toepassing zijn op mandatarissen. De inbreuk is ernstig als elk zorgvuldig handelend mandataris in dezelfde omstandigheden deze handeling of gedraging niet had gesteld.
Om te bepalen of een inbreuk als 'ernstig' kan worden beschouwd, wordt een inschatting gemaakt op basis van hoe een zorgvuldig handelend mandataris in dezelfde omstandigheden zou hebben gehandeld. Daarbij kunnen de volgende niet-limitatieve criteria worden gehanteerd:

- Intentie en bewustzijn: de mate waarin de inbreuk opzettelijk is.
- Schade en gevolgen: de omvang van de schade die is veroorzaakt aan de provincie, haar inwoners of het openbaar belang.
- Herhaling en systematiek: betreft de inbreuk een eenmalig incident of maakt ze deel uit van een patroon van herhaling.
- Aantasting van het vertrouwen van de burger: de gedraging ondermijnt de goede werking van het provinciebestuur en veroorzaakt een verlies aan vertrouwen van de burgers in het provinciebestuur en haar democratische instellingen.

Voorbeelden op basis van bovenstaande definitie en bijhorende criteria kunnen zijn:

- Veroorzaken van aanzienlijke financiële verliezen of kosten voor het bestuur door fraude;
- Informatie delen uit een dossier dat behandeld is in besloten zitting met aanzienlijke schade tot gevolg;

- Handelen met voorkennis met tot doel persoonlijke verrijking, ongeacht of dit financiële schade voor het bestuur met zich meebrengt;
- Aansturen op of meewerken aan discriminerend beleid.

Formele gedragsregels kunnen vastgelegd worden in een deontologische code of ander provinciaal reglement, maar ook opgelegd worden door regelgeving zoals bijvoorbeeld de regels over belangenvermenging in het Provinciedecreet, bepalingen over discriminatie of strafrechtelijke bepalingen. Ook de algemene beginselen van behoorlijk bestuur vallen onder de formele gedragsregels.

Gedragingen die als niet-integer worden ervaren maar die niet expliciet verboden zijn door een rechtsregel, vallen buiten het toepassingsgebied van de tuchtrechtelijke procedure. Deze kunnen wel aanleiding geven tot morele of politieke verantwoording, maar niet tot formele tuchtmaatregelen.

Tot slot wordt het toepassingsgebied van de tuchtmogelijkheid uitgebreid met de voorzitter van de provincieraad, aangezien er ook in een tuchtmogelijkheid is voorzien voor de voorzitter van de gemeenteraad. De functies van voorzitter van de gemeenteraad en provincieraad zijn gelijklopend. Zij worden ook beide verkozen door de raadsleden via een akte van voordracht. Er is dus geen reden om voor het toepassingsgebied van tucht daarin een verschil te maken.

Artikel 6

Dit artikel verduidelijkt dat er een onderscheid bestaat tussen, enerzijds klachten die betrekking hebben op inbreuken op deontologische regels of integriteitsschendingen (nieuwe tweede lid) en, anderzijds andere klachten (bestaande eerste lid). Als een klacht via het reguliere klachtensysteem van het provinciaal bestuur wordt ingediend en zij betrekking heeft op een vermeende schending van een deontologische regel of een integriteitsschending, wordt deze klacht niet binnen het reguliere klachtenkader afgehandeld.

Dergelijke klachten worden na ontvangst altijd bezorgd aan de voorzitter van de deontologische commissie. De deontologische commissie is bevoegd voor de verdere behandeling ervan. In afwijking van andere klachten, wordt voor deze klachten de procedure gevolgd zoals bepaald in artikel 41, §4, van het Provinciedecreet. Als de klacht overeenkomstig artikel 41, §4, van het Provinciedecreet als ontvankelijk wordt beschouwd, wordt ze in behandeling genomen door de deontologische commissie. In dat geval gelden ook de verdere procedurele bepalingen die opgenomen zijn in de deontologische code en, in voorkomend geval, het huishoudelijk reglement van de deontologische commissie.

Dit betekent concreet dat klachten over deontologische inbreuken of integriteitsschendingen, ook wanneer zij via het gewone klachtensysteem worden ingediend, uitsluitend worden behandeld door de deontologische commissie en niet door de reguliere klachteninstanties van het provinciaal bestuur. Op die manier wordt een dubbele behandeling van klachten vermeden.

Artikel 7

Dit artikel voegt aan artikel 229 van het Provinciedecreet een paragraaf 5 toe waarin bepaald wordt dat de raad van bestuur van het autonoom provinciebedrijf dezelfde deontologische code heeft als die welke is aangenomen voor de provincieraad. De raad van bestuur kan echter zelf een deontologische code aannemen die minstens de deontologische code, zoals aangenomen door de provincieraad, omvat. De leden van de raad van bestuur vallen onder de bevoegdheid van de deontologische commissie van de provincieraad.

Met deze bepaling wordt het toepassingsgebied van zowel de deontologische code als de deontologische commissie van de provincieraad uitgebreid naar de volledige raad van bestuur, inclusief de bestuurders die geen raadslid zijn.

Artikel 8

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 11 (dat een nieuw artikel 258ter in het Provinciedecreet invoegt).

Artikel 9

Er wordt een derde lid toegevoegd aan de eerste paragraaf van artikel 248 van het Provinciedecreet waarin wordt opgenomen dat de toezichthoudende overheid bij een klacht over een mogelijke overtreding van een deontologische regel of een integriteitsschending deze klacht, na afhandeling van de klacht door de toezichthoudende overheid, formeel kan overmaken aan de deontologische commissie ter behandeling. De toezichthoudende overheid heeft een beoordelingsruimte om de klacht al dan niet over te maken. De toezichthoudende overheid houdt daarbij rekening met alle elementen van het dossier. Elk dossier wordt apart beoordeeld en getoetst. In volgende gevallen zal de toezichthoudende overheid altijd de klacht overmaken aan de deontologische commissie als aan volgende voorwaarden cumulatief is voldaan: (i) het bestreden besluit niet vernietigd werd door de toezichthoudende overheid; (ii) er een manifeste schending van artikel 27 van het Provinciedecreet is vastgesteld en (iii) uit de behandeling van de klacht bij de toezichthoudende overheid blijkt dat over deze aangelegenheid nog geen klacht is ingediend bij de deontologische commissie.
Als de toezichthoudende overheid de klacht overmaakt aan de deontologische commissie, dan is de commissie verplicht om deze klacht te behandelen en een uitspraak te doen. De ontvankelijkheidsvoorwaarden als vermeld in artikel 41, §4, van het Provinciedecreet zijn dan niet van toepassing.

Artikel 10

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 11 (dat een nieuw artikel 258ter in het Provinciedecreet invoegt).

Artikel 11

Dit artikel bevat de juridische basis om als Vlaamse Regering, na de oplevering van een forensisch auditrapport, de provincie of het autonoom provinciebedrijf te begeleiden bij het remediëringstraject. De Vlaamse Regering heeft hierin geen beoordelingsvrijheid en is verplicht om deze begeleidingsopdracht op te nemen.

De Vlaamse Regering zal de minister van Binnenland belasten met de begeleidingsopdracht. De minister kan daarbij opdracht geven aan een provinciegouverneur om (mee) voor de begeleiding te zorgen.
De ondersteuningsactiviteiten van de Vlaamse Regering binnen dit traject zijn niet zozeer gericht op (het afvinken van de realisatie van) de aanbevelingen, waarvoor de opvolging door Audit Vlaanderen dient, maar reiken verder. De versterking van de globale integriteitsaanpak van de provincie of het autonoom provinciebedrijf in functie van een mogelijke cultuurverandering is daarbij cruciaal. De ondersteuning bij de implementatie van het actieplan kan daarbij een middel zijn. In het raam van dit remediëringstraject bekijkt de Vlaamse Regering welke ondersteuning zij kan aanbieden aan het betrokken bestuur. Dit gebeurt in dialoog met het betrokken bestuur en op basis van frequente terugkoppeling door de provincie of het autonoom provinciebedrijf.

De inhoud van de begeleiding en het remediëringstraject zelf zal steeds maatwerk vergen. Concrete acties in het kader van een globale integriteitsaanpak zijn bijvoorbeeld:
- het evalueren en desgevallend aanpassen van de werking van de deontologische commissie;
- het evalueren en desgevallend aanpassen van de deontologische code voor zowel mandatarissen als voor het personeel;
- het doorverwijzen naar gerichte opleidingen/vormingen aangeboden door derden (VVSG, …) of het doorverwijzen naar experten inzake deontologie;
- het voorzien in een vlotte toegang tot de documenten en instrumenten zoals de deontologische code voor mandatarissen en de relevante passages uit het decreet, maar ook de afsprakennota politiek – administratie;
- het inzetten op dilemmatrainingen;
- het inzetten op transparantie door de professionele en andere activiteiten van mandatarissen in kaart te brengen en actueel te houden, zodat potentiële risico's op belangenconflicten zichtbaar zijn;
- het introduceren van de gewoonte om tijdens vergaderingen van de deputatie of de raad actief te vragen of er agendapunten zijn die zouden kunnen leiden tot belangenconflicten.

Audit Vlaanderen is niet betrokken bij het remediëringstraject en behoudt daardoor zijn onafhankelijke positie om nadien te evalueren of de provincie of het autonoom provinciebedrijf, via de uitvoering van het actieplan, de vastgestelde risico's op voldoende wijze geremedieerd heeft. De realisatie van de aanbevelingen wordt door Audit Vlaanderen autonoom en onafhankelijk beoordeeld via een opvolgingsaudit. De opvolging door Audit Vlaanderen en de begeleiding door de Vlaamse Regering bij het remediëringstraject bestaan dus naast mekaar en zijn aanvullend.

Artikel 12

Dit artikel wijzigt artikel 39 van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur (hierna DLB genoemd) betreffende de deontologische code en deontologische commissie van de gemeenteraad.
Het DLB voorziet momenteel slechts in een minimaal kader voor de deontologische code en bevat geen concrete regels met betrekking tot de werking of taakstelling van de deontologische commissie.

De voorliggende wijziging van artikel 39 van het DLB heeft tot doel om een actieve en betekenisvolle rol voor de deontologische commissie te verzekeren. De kerntaken van de commissie worden decretaal verankerd, waarbij de nadruk ligt op reflectie, sensibilisering en evaluatie over deontologische en integriteitsaspecten. Daarnaast wordt ook een verder basiskader opgenomen met betrekking tot de samenstelling en de werking van de deontologische commissie.

De eerste paragraaf herhaalt de verplichting van de gemeenteraad om een deontologische code aan te nemen en een deontologische commissie op te richten. Er wordt verduidelijkt welke materies minimaal worden geregeld in de deontologische code. Daarbij wordt toegevoegd dat de code ook een regeling moet bevatten over de deontologische rechten en plichten van de raadsleden. De deontologische code van de raad kan bepalen dat ook vertegenwoordigers aangeduid door de gemeente in verenigingen, agentschappen, … onderworpen zijn aan de deontologische code. In die zin moet in de volgende passages de term gemeenteraadslid ruimer worden verstaan als eenieder die gevat wordt door de deontologische code.

De tweede paragraaf regelt de samenstelling van de deontologische commissie. Het blijft toebehoren aan de gemeenteraad om de samenstelling van de deontologische commissie te regelen in de deontologische code, zij het met de

minimale decretale verplichting om door elke fractie van de gemeenteraad minstens één vertegenwoordiger te laten afvaardigen in de deontologische commissie.
De mogelijkheid bestond al dat niet-raadsleden lid konden zijn van de deontologische commissie.[2] In de praktijk bestaat hierover onduidelijkheid, om die reden wordt nu expliciet opgenomen dat ook niet-raadsleden (bijv. deskundigen) lid kunnen zijn van de deontologische commissie. De gemeenteraad kan in de deontologische code ook opnemen dat, naast de vertegenwoordigers van de fracties, ook één of meerdere deskundigen in de deontologische commissie zetelen los van de vertegenwoordigers van de diverse fracties. Op die manier wordt nogmaals bevestigd dat de deontologische commissie geen gemeenteraadscommissie is, zoals bedoeld in artikel 37 van het DLB.

Het tweede lid van deze paragraaf bepaalt dat de deontologische code een regeling bevat voor de aanduiding van de voorzitter van de deontologische commissie en voorziet in een vervangingsregeling voor de voorzitter in geval van diens afwezigheid of als deze gevat is door een belangenconflict. Hoewel het geen decretale verplichting is, is het een goede praktijk dat de deontologische code ook een vervangingsregeling bevat voor de leden van de deontologische commissie.

Het derde lid legt vast dat de leden van de deontologische commissie gehouden zijn tot het beroepsgeheim. Deze bepaling is in het bijzonder van belang voor leden van de commissie die geen raadslid zijn, aangezien raadsleden al onderworpen zijn aan een wettelijke geheimhoudingsplicht in het kader van hun mandaat. Voor externe leden wordt hiermee expliciet gemaakt dat dezelfde strikte regels gelden.

De derde paragraaf bepaalt de minimale taakstelling van de deontologische commissie. Onder de huidige regeling van artikel 39 van het DLB komt het volledig toe aan de gemeenteraad om de bevoegdheden van de deontologische commissie vast te leggen in de deontologische code. Die maximale gemeentelijke autonomie brengt met zich mee dat de taakstelling van de deontologische commissie sterk kan verschillen van gemeente tot gemeente en maakte het mogelijk om de bevoegdheden van de deontologische commissie zo minimaal mogelijk te omschrijven of deze zelfs geen enkele bevoegdheid toe te kennen.

Door nu een minimale taakstelling decretaal te verankeren, wordt de deontologische commissie geactiveerd en wordt verzekerd dat elke commissie een betekenisvolle rol zal vervullen in het aanscherpen en levend houden van het integriteitsbeleid en –bewustzijn, in het deontologisch correct handelen van zijn mandatarissen en bijgevolg in de bescherming van die mandatarissen.
In die minimale taakstelling wordt een onderscheid gemaakt tussen de structurele taken van de commissie in het kader van haar primaire preventieve en reflectieve functie en daarnaast de taken van de commissie in het kader van de behandeling van klachten over inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen. De deontologische commissie heeft vier kerntaken:

1° De evaluatie van de deontologische code, minstens twee keer per bestuursperiode.

Deze evaluatie heeft o.m. tot doel om (i) na te gaan of de visie rond integriteit nog aansluit bij de huidige noden en verwachtingen, (ii) te controleren of de diverse instrumenten nog volstaan als basis voor mandatarissen om met

[2] MvT bij voorstel van decreet tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat betreft de oprichting van een deontologische commissie bij de gemeenteraad en districtsraad, *Parl.St.* Vl.Parl. 2022-2023, 1502/1.

integriteit aan de slag te (kunnen) gaan, (iii) te peilen naar de kennis van de visie en de gebruikte instrumenten en (iv) na te gaan of de voorziene (sensibiliserings)acties hun doel bereiken.
De commissie bezorgt haar advies aan de gemeenteraad, die daar vervolgens over beraadslaagt. Het komt toe aan de raad om de deontologische code al dan niet te wijzigen in navolging van het advies van de deontologische commissie.
De deontologische commissie is ertoe verplicht om de deontologische code minstens twee keer per bestuursperiode te evalueren. De gemeenteraad kan er in haar deontologische code evenwel voor opteren om een dergelijke evaluatie op frequentere basis te organiseren.

2° De reflectie over mogelijke integriteitsrisico's die kunnen voortvloeien uit de nevenfuncties van gemeenteraadsleden.

De deontologische commissie verleent (op preventieve wijze) advies aan de gemeenteraad ter voorkoming van inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen die voortvloeien uit de nevenfuncties van gemeenteraadsleden. De commissie reflecteert daar op regelmatige basis over.
Lokale mandatarissen zijn vaak ook professioneel actief of sterk betrokken en verweven met het verenigingsleven in hun gemeente. Deze maatschappelijke verwevenheid kan een raadslid helpen in de uitoefening van zijn mandaat. Tegelijk kan dit aanleiding geven tot discussies over vermeende of mogelijke belangenvermenging. Preventieve transparantie, los van verdachtmakingen, kan vermijden dat dergelijke discussies of onduidelijkheden zouden ontstaan.
Het lokaal bestuur bepaalt zelf op welke wijze hieraan invulling wordt gegeven en dient zelf de scope van de nevenfuncties af te lijnen in functie van de behoeften van het lokaal bestuur. Het doel van deze taak is om preventief en sensibiliserend om te gaan met nevenfuncties. Het is aangewezen dat dit gebeurt aan de hand van de "kwetsbaarheid" van de nevenfuncties op vlak van o.a. potentiële belangenvermenging tegenover de rol en verantwoordelijkheid van het mandaat. Over het algemeen zijn bijvoorbeeld nevenberoepen of bestuursfuncties kwetsbaarder dan gewone lidmaatschappen van verenigingen.

De decreetgever benadrukt het belang van een voorafgaande reflectie binnen de deontologische commissie en het preventief advies van de deontologische commissie daarover aan de raad. Zo ontstaat een cultuur van transparantie over nevenfuncties en bewustwording bij mandatarissen over mogelijke belangenvermenging. De verdere uitwerking hiervan wordt toevertrouwd aan de lokale autonomie. Bij het omschrijven van de nevenfuncties kan het lokaal bestuur zich bijvoorbeeld richten op de omschrijving van "overige mandaten, ambten en beroepen" in het 'vademecum voor het indienen van een mandatenlijst en een vermogensaangifte' dat het Rekenhof opstelde voor de aangifteplichtigen onder de federale mandatenwetgeving. In dit vademecum wordt voor de aangifteplichtige overige mandaten en ambten binnen organisaties enkel de bestuursfuncties bedoeld en niet, bijvoorbeeld het lidmaatschap van een algemene vergadering, lastgevingsovereenkomsten (of volmachten), titels en erefuncties, enz.

De deontologische commissie reflecteert bij de aanvang van de lokale bestuursperiode over nevenfuncties. De aandacht voor en reflectie over nevenfuncties in combinatie met het mandaat is een continu aandachtspunt. Raadsleden dienen daar zelf de nodige aandacht voor te hebben. De commissie zal daarin een sensibiliserende en preventieve rol opnemen door raadsleden regelmatig te informeren en een cultuur aan te leren om bij wijziging in nevenfuncties na te denken over de impact daarvan op de uitoefening van hun mandaat.
De gemeenteraad kan op basis van de adviezen van de deontologische commissie binnen het decretaal kader bepaalde maatregelen nemen om belangenvermenging, onverenigbaarheden en schendingen van de diverse

verbodsbepalingen van artikel 27, §2, van het DLB vroegtijdig te identificeren en te voorkomen.

3° De behandeling van klachten over inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen door gemeenteraadsleden.

De bevoegdheid van de commissie is niet beperkt tot het toetsen aan de bepalingen opgenomen in de deontologische code. De commissie toetst ruimer ook aan alle andere deontologische normen, alsook aan de integriteit. De deontologische regels zijn alle gedragsregels en verplichtingen vastgelegd in regelgeving, lokale codes en reglementen of de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Het toetsen aan integriteit is aanvullend aan deontologie. Het gaat onder meer om de principes van eerlijk, onpartijdig, transparant en in het algemeen belang handelen, zowel volgens de letter als de geest van de regels. Het is een ethische en bestuursrechtelijke norm die zich ook uitstrekt tot situaties die niet noodzakelijk in gedragscodes staan, maar waar gedrag de schijn van belangenvermenging, machtsmisbruik, onethisch handelen of oneerlijkheid kan wekken.
De minimale modaliteiten die gelden bij de uitoefening van deze taak worden verder uitgewerkt in paragraaf 4.

4° de behandeling van klachten die de toezichthoudende overheid bezorgt aan de deontologische commissie conform artikel 332, §1, vierde lid van het DLB.

Als de toezichthoudende overheid een klacht behandelt die betrekking heeft op een mogelijke overtreding van een deontologische regel of een integriteitsschending dan kan de toezichthoudende overheid na afhandeling van de klacht de deontologische commissie gelasten om de klacht in behandeling te nemen. De deontologische commissie beoordeelt dan de deontologische of integriteitscomponent van de klacht zowel op individueel niveau als op organisatieniveau. De deontologische commissie is verplicht om deze klacht te behandelen. De ontvankelijkheidsvoorwaarden als vermeld in paragraaf 4 zijn niet van toepassing. De voorzitter agendeert deze klacht van rechtswege op de vergadering van de deontologische commissie. De deontologische code regelt de verdere procedureregels die moeten worden nageleefd voor de lokale behandeling van dergelijke dossiers.

Naast voormelde minimale taakstelling kan de lokale deontologische code ook andere taken toekennen aan de lokale deontologische commissie. De keuze daartoe behoort tot de lokale autonomie.
De deontologische code regelt de verdere modaliteiten voor de uitvoering van de taken van de deontologische commissie.

Het derde lid bepaalt dat de deontologische commissie, bij de uitvoering van de taken vermeld in het eerste lid, 1° en 2°, optreedt als een adviserend orgaan. De uitoefening van deze taken geeft enkel aanleiding tot een advies aan de gemeenteraad of een ander orgaan zoals bijvoorbeeld de algemeen directeur. Finaal komt het toe aan het bevoegde orgaan om -op basis van het advies van de deontologische commissie- een eindbeslissing te nemen. Het advies van de commissie wordt gegeven in het kader van de structurele taken van de commissie die kaderen binnen de preventieve en reflectieve functie van de commissie.
De adviezen van de commissie worden in principe uitgebracht bij consensus. De commissie moet daarbij op zodanige wijze georganiseerd worden dat alle commissieleden hun visie over de voorliggende casus kunnen geven. De bedoeling is om de diverse standpunten ten opzichte van elkaar te plaatsen en een afweging te maken. Als de commissie geen consensus bereikt over het in te nemen standpunt, dan moeten in het advies zowel het meerderheids- als het

minderheidsstandpunt worden weergegeven. Op die manier wordt er aan het bevoegde orgaan een genuanceerd advies verstrekt.

Wat de afhandeling van een klacht bij de deontologische commissie betreft, doet de commissie een uitspraak (eerste lid, 3° en 4°). De commissie treedt bij deze taken dus niet op als een adviserend orgaan. Dit betekent dat er bij de afhandeling van klachten ook geen ruimte is voor een meerderheids- of minderheidsstandpunt. De commissie doet een uitspraak over de voorliggende klacht. Om die reden is het aangeraden dat de deontologische code in een regeling voorziet over de wijze waarop de commissie moet beraadslagen en stemmen. Daarbij legt zij vast welke meerderheid vereist is om tot een beslissing te komen en welk gevolg verbonden is aan een eventuele staking van stemmen.

De vierde paragraaf bepaalt de modaliteiten voor de behandeling van klachten over inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen door gemeenteraadsleden.
Vooreerst wordt vastgelegd dat eenieder een klacht kan indienen bij de deontologische commissie. De deontologische code regelt de wijze waarop deze klachten worden ingediend. Wanneer klachten over inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen worden ingediend volgens het reguliere klachtenbehandelingssysteem (cfr. artikel 302 van het DLB), dan moeten deze bezorgd worden aan de voorzitter van de deontologische commissie voor verder gevolg. Deze werkwijze is zo opgenomen in artikel 303, §1, tweede lid van het DLB zoals toegevoegd door artikel 19 van dit ontwerp van decreet. Op die manier wordt gegarandeerd dat de klacht behandeld wordt door het bevoegde orgaan en wordt dubbele behandeling vermeden.

Het tweede lid bepaalt de ontvankelijkheidsvoorwaarden die van toepassing zijn op een klacht. De klacht moet schriftelijk worden ingediend. De klacht moet ook de voornaam of voornamen, de achternaam en het adres van de klager vermelden. Dit betekent dus dat de klacht niet anoniem kan worden ingediend. Een anonieme klacht is onontvankelijk en wordt niet in behandeling genomen. De klacht moet ook de naam vermelden van de mandataris die de vermoedelijke onregelmatigheid heeft gepleegd. De vierde ontvankelijkheidsvoorwaarde heeft betrekking op de inhoud van de klacht. De klacht moet concrete, nauwkeurig omschreven en pertinente overwegingen of feiten bevatten die rechtstreeks betrekking hebben op beweerde deontologische inbreuken of integriteitsschendingen. Met deze voorwaarde wordt beoogd te vermijden dat de deontologische commissie wordt belast met klachten die louter berusten op vermoedens, geruchten, subjectieve indrukken of indirecte kennis van feiten. De klacht dient betrekking te hebben op concreet omschreven gedragingen, met voldoende aanduiding van de omstandigheden waarin deze zich zouden hebben voorgedaan, zoals tijdstip, plaats en aard van de beweerde handelingen of nalatigheden. Klachten die uitsluitend of hoofdzakelijk zijn gebaseerd op mededelingen van derden, zonder eigen waarneming of zonder enige objectieve feitelijke onderbouwing, voldoen niet aan deze ontvankelijkheidsvoorwaarde en worden als niet-ontvankelijk beschouwd.
Deze voorwaarde houdt geen bewijsvereiste in en verplicht de klager niet tot het leveren van sluitend bewijs, maar vergt wel dat de klacht meer inhoudt dan een louter vermoeden of een subjectieve appreciatie, zodat zij een ernstig en zorgvuldig onderzoek door de commissie kan verantwoorden.
Als laatste voorwaarde geldt dat de klacht niet kennelijk ongegrond mag zijn. De melding moet als voldoende zwaarwichtig worden beschouwd.

De voorzitter van de deontologische commissie beoordeelt of de klacht voldoet aan de voormelde ontvankelijkheidscriteria om door de commissie behandeld te worden. In de deontologische code kan een regeling worden uitgewerkt waarbij de voorzitter wordt ondersteund in de ontvankelijkheidsbeoordeling. Het is reëel dat de voorzitter van de deontologische commissie zelf een raadslid is. Gelet op

de potentiële gevoelige aard van de binnenkomende klachten, kan het een goede praktijk zijn om dit ontvankelijkheidsonderzoek te onderwerpen aan het 'vier ogen'-principe. De deontologische code kan bijvoorbeeld bepalen dat de voorzitter deze controle uitvoert in samenspraak met een commissielid van een minderheidsfractie of -als de voorzitter een onafhankelijke expert is- door twee commissieleden uit een meerderheids- en minderheidsfractie. Daarnaast kan de code ook bepalen dat de voorzitter zich bijvoorbeeld kan laten bijstaan door een personeelslid van het bestuur.

Een ontvankelijke klacht wordt door de voorzitter van de commissie geagendeerd op de deontologische commissie. De deontologische code regelt de verdere procedures hieromtrent. Een klacht die niet voldoet aan de ontvankelijkheidsvoorwaarden, wordt inhoudelijk niet verder in behandeling genomen en wordt bijgevolg ook niet inhoudelijk geagendeerd op de deontologische commissie.

De gemeenteraad blijft verantwoordelijk voor het uitwerken van de verdere procedure over de behandeling van klachten in de deontologische code. Dit kan onder meer betrekking hebben op de termijnregeling waarbinnen de commissie samenkomt en de wijze van behandeling tijdens vergaderingen.

Het staat de lokale besturen tot slot vrij om de ontvankelijkheidsbeoordeling toe te kennen aan een onafhankelijk orgaan. Dit orgaan kan bijvoorbeeld de vorm aannemen van een 'intern integriteitsbureau'. De verdere samenstelling, werking en organisatie van dit onafhankelijk orgaan worden geregeld in de deontologische code.
Dit onafhankelijk orgaan bestaat uit onafhankelijke experten. Als personeelsleden deel uitmaken van dat orgaan, maken ze nooit de meerderheid ervan uit. Mandatarissen kunnen geen lid zijn van dat orgaan. In de zin van deze paragraaf wordt het begrip 'mandataris' breed geïnterpreteerd. Onder andere volgende personen vallen hieronder: de gemeenteraadsleden, de leden van de raad voor maatschappelijk welzijn, de voorzitter van de gemeenteraad, de voorzitter van de raad voor maatschappelijk welzijn, de burgemeester, de schepenen, de leden van het vast bureau, de leden van het bijzonder comité voor de sociale dienst, de voorzitter van het bijzonder comité voor de sociale dienst, de leden van de districtsraad, de districtsschepen, de voorzitter van de districtsraad of de districtsburgemeester. Daarnaast worden ook de leden van de organen van de autonome gemeentebedrijven, gemeentelijke extern verzelfstandigde agentschappen in privaatrechtelijke vorm en de rechtspersonen -als vermeld in deel 3 van het DLB- waarin de eigen gemeente of het eigen OCMW deelneemt, hieronder begrepen.
Als het onafhankelijk orgaan van oordeel is dat een klacht voldoet aan de ontvankelijkheidsvereisten, dan wordt deze bezorgd aan de voorzitter van de deontologische commissie. De klacht wordt dan door de voorzitter van de commissie geagendeerd op de deontologische commissie.

Een onontvankelijke klacht wordt niet geagendeerd en wordt niet verder behandeld. De leden van de deontologische commissie moeten ook inzicht hebben in de onontvankelijke klachten. Een transparante werking van de deontologische commissie is essentieel. De leden van de deontologische commissie moeten minstens kunnen vaststellen dat een klacht werd ingediend en al dan niet onontvankelijk werd verklaard. Dit draagt bij tot een gedeeld inzicht in de werking van de commissie en versterkt het vertrouwen in een zorgvuldige en consistente toepassing van de deontologische regels. Een overzicht van de ingediende klachten wordt gebundeld meegedeeld op de eerstvolgende zitting van de deontologische commissie. Uiteraard doet dit geen afbreuk aan de mogelijkheid van raadsleden om op basis van hun inzagerecht inzage te verkrijgen in de onderliggende stukken.

Het zesde lid bepaalt dat de deontologische commissie een uitspraak doet over de voorliggende klacht. De uitspraak wordt bezorgd aan de klachtindiener en de betrokken mandataris ten aanzien van wie de vermoedelijke onregelmatigheid is geuit. De uitspraak wordt ook bezorgd aan de gemeenteraad.

Paragraaf 5 bevat de noodzakelijke bepalingen over de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de klachtenbehandeling door de deontologische commissie. Deze bepalingen doen geen afbreuk aan het inzagerecht, zoals voorzien in artikel 29 van het DLB.

Deze wijzigingen werken ook door naar de OCMW's (cfr. artikel 74 van het DLB), naar de districten (cfr. artikel 127 van het DLB), naar de randgemeenten en naar de gemeente Voeren (cfr. artikel 517 van het DLB).

Artikel 13

Dit artikel voegt een zin toe aan artikel 55 van het DLB waardoor ondubbelzinnig komt vast te staan dat de leden van het college van burgemeester en schepenen onder de bevoegdheid van de deontologische commissie van de gemeenteraad vallen.

Artikel 14

Dit artikel voegt een extra doorleesvertaling toe aan het eerste lid van artikel 83 van het DLB.
Artikel 55 van het DLB bepaalt dat het college van burgemeester en schepenen dezelfde deontologische code heeft als die welke is aangenomen voor de gemeenteraad met toepassing van artikel 39 van het DLB.
Bij de doorvertaling van dit artikel naar het vast bureau, moet de verwijzing naar artikel 39 van het DLB gelezen worden als een verwijzing naar artikel 39 en 74 van het DLB opdat de deontologische code van de raad voor maatschappelijk welzijn van toepassing is op het vast bureau.

Artikel 15

Dit artikel voegt een derde lid toe aan artikel 112 van het DLB waardoor ondubbelzinnig komt vast te staan dat de leden van het bijzonder comité voor de sociale dienst onder de bevoegdheid van de deontologische commissie van de raad voor maatschappelijk welzijn vallen.

Artikel 16

Dit artikel voegt een zin toe aan artikel 131 van het DLB waardoor ondubbelzinnig komt vast te staan dat de leden het districtscollege onder de bevoegdheid van de deontologische commissie van de gemeenteraad vallen.

Artikel 17

In artikel 156 van het DLB wordt een 'ernstige deontologische inbreuk' opgenomen als bijkomende tuchtgrond. Met deze specifieke tuchtgrond wil de decreetgever het belang van deontologie voor mandatarissen onderstrepen. Door het invoeren van een derde tuchtgrond wordt duidelijk gemaakt dat schendingen van deontologische normen als dermate ernstig worden beschouwd dat zij aanleiding kunnen geven tot een tuchtsanctie. Op deze manier worden mandatarissen niet alleen gesensibiliseerd, maar ook blijvend aangemoedigd om hun handelen steeds te toetsen aan het geldende deontologische kader.

Om een voldoende duidelijk toetsingskader aan te bieden aan de tuchtoverheid wordt het begrip gedefinieerd en verder geconcretiseerd aan de hand van criteria en voorbeelden.
Een ernstige deontologische inbreuk is een inbreuk op het geheel van formele gedragsregels en plichten die van toepassing zijn op mandatarissen. De inbreuk is ernstig als elk zorgvuldig handelend mandataris in dezelfde omstandigheden deze handeling of gedraging niet had gesteld.

Om te bepalen of een inbreuk als 'ernstig' kan worden beschouwd, wordt een inschatting gemaakt op basis van hoe een zorgvuldig handelend mandataris in dezelfde omstandigheden zou hebben gehandeld. Daarbij kunnen de volgende niet-limitatieve criteria worden gehanteerd:

- Intentie en bewustzijn: de mate waarin de inbreuk opzettelijk is.
- Schade en gevolgen: de omvang van de schade die is veroorzaakt aan de gemeente, haar inwoners of het openbaar belang.
- Herhaling en systematiek: betreft de inbreuk een eenmalig incident of maakt ze deel uit van een patroon van herhaling.
- Aantasting van het vertrouwen van de burger: de gedraging ondermijnt de goede werking van het lokaal bestuur en veroorzaakt een verlies aan vertrouwen van de burgers in het lokaal bestuur en haar democratische instellingen.

Voorbeelden op basis van bovenstaande definitie en bijhorende criteria kunnen zijn:

- Veroorzaken van aanzienlijke financiële verliezen of kosten voor het bestuur door fraude;
- Informatie delen uit een dossier dat behandeld is in besloten zitting met aanzienlijke schade tot gevolg;
- Handelen met voorkennis met tot doel persoonlijke verrijking, ongeacht of dit financiële schade voor het bestuur met zich meebrengt;
- Aansturen op of meewerken aan discriminerend beleid.

Formele gedragsregels kunnen vastgelegd worden in een deontologische code of ander lokaal reglement, maar ook opgelegd worden door regelgeving zoals bijvoorbeeld de regels over belangenvermenging in het DLB, bepalingen over discriminatie of strafrechtelijke bepalingen. Ook de algemene beginselen van behoorlijk bestuur vallen onder de formele gedragsregels.

Gedragingen die als niet-integer worden ervaren maar die niet expliciet verboden zijn door een rechtsregel, vallen buiten het toepassingsgebied van de tuchtrechtelijke procedure. Deze kunnen wel aanleiding geven tot morele of politieke verantwoording, maar niet tot formele tuchtmaatregelen.

Ter volledigheid wordt aangegeven dat er een technische rechtzetting wordt gedaan in het toepassingsgebied van artikel 156 van het DLB door de voorzitter van de raad voor maatschappelijk welzijn toe te voegen aan de opsomming.

Artikel 18

Dit artikel voegt aan artikel 235 van het DLB een paragraaf 6 toe waarin bepaald wordt dat de raad van bestuur van het autonoom gemeentebedrijf dezelfde deontologische code heeft als die welke is aangenomen voor de gemeenteraad. De raad van bestuur kan echter zelf een deontologische code aannemen die minstens de deontologische code, zoals aangenomen door de gemeenteraad, omvat. De leden van de raad van bestuur vallen onder de bevoegdheid van de deontologische commissie van de gemeenteraad.

Met deze bepaling wordt het toepassingsgebied van zowel de deontologische code als de deontologische commissie van de gemeenteraad uitgebreid naar de volledige raad van bestuur, inclusief de bestuurders die geen raadslid zijn.

Artikel 19

Dit artikel verduidelijkt dat er een onderscheid bestaat tussen, enerzijds klachten die betrekking hebben op inbreuken op deontologische regels of integriteitsschendingen (nieuwe tweede lid) en, anderzijds andere klachten (bestaande eerste lid). Als een klacht via het reguliere klachtensysteem van het lokaal bestuur wordt ingediend en zij betrekking heeft op een vermeende schending van een deontologische regel of een integriteitsschending, wordt deze klacht niet binnen het reguliere klachtenkader afgehandeld.

Dergelijke klachten worden na ontvangst altijd overgemaakt aan de voorzitter van de deontologische commissie. De deontologische commissie is bevoegd voor de verdere behandeling ervan. In afwijking van andere klachten, wordt voor deze klachten de procedure gevolgd zoals bepaald in artikel 39, §4, van het DLB. Als de klacht overeenkomstig artikel 39, §4, van het DLB als ontvankelijk wordt beschouwd, wordt ze in behandeling genomen door de deontologische commissie. In dat geval gelden ook de verdere procedurele bepalingen die opgenomen zijn in de deontologische code en, in voorkomend geval, het huishoudelijk reglement van de deontologische commissie.

Dit betekent concreet dat klachten over deontologische inbreuken of integriteitsschendingen, ook wanneer zij via het gewone klachtensysteem worden ingediend, uitsluitend worden behandeld door de deontologische commissie en niet door de reguliere klachteninstanties van het lokaal bestuur. Op die manier wordt een dubbele behandeling van klachten vermeden.

Artikel 20

Er wordt een vierde lid toegevoegd aan de eerste paragraaf van artikel 332 van het DLB waarin wordt opgenomen dat de toezichthoudende overheid bij een klacht over een mogelijke overtreding van een deontologische regel of een integriteitsschending deze klacht, na afhandeling van de klacht door de toezichthoudende overheid, formeel kan overmaken aan de deontologische commissie ter behandeling. De toezichthoudende overheid heeft een beoordelingsruimte om de klacht al dan niet over te maken. De toezichthoudende overheid houdt daarbij rekening met alle elementen van het dossier. Elk dossier wordt apart beoordeeld en getoetst. In volgende gevallen zal de toezichthoudende overheid altijd de klacht overmaken aan de deontologische commissie als aan volgende voorwaarden cumulatief is voldaan: (i) het bestreden besluit niet vernietigd werd door de toezichthoudende overheid; (ii) er een manifeste schending van artikel 27 van het DLB is vastgesteld en (iii) uit de behandeling van de klacht bij de toezichthoudende overheid blijkt dat over deze aangelegenheid nog geen klacht is ingediend bij de deontologische commissie.
Als de toezichthoudende overheid de klacht overmaakt aan de deontologische commissie, dan is de commissie verplicht om deze klacht te behandelen en een uitspraak te doen. De ontvankelijkheidsvoorwaarden als vermeld in artikel 39, §4, van het DLB zijn dan niet van toepassing.

Artikel 21

Het principe is dat dit ontwerp van decreet in werking treedt op de tiende dag na de datum van bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad. Hierop zijn echter een aantal uitzonderingen. Deze uitzonderingen staan vermeld in het tweede lid van dit artikel.

Omdat er voor de provincies nog geen decretale verplichting was om een deontologische commissie in te richten, worden de bepalingen rond de verplichte inrichting en de bepalingen rond de samenstelling van de deontologische commissie uitgesteld. Op die manier krijgen deze besturen de mogelijkheid om deze bepalingen op te nemen in hun deontologische code. Omdat de inrichting en

samenstelling wordt uitgesteld, volgt daar uit dat ook de bepalingen rond de taken en de werking van de deontologische commissie en daaraan gerelateerd de bepalingen inzake toezicht mee worden uitgesteld.

Voor de wijzigingen aan het DLB gaat het over een deel van het nieuwe artikel 39 van het DLB (artikel 12 wijzigingsdecreet) en over het gewijzigde artikel 303, §1 van het DLB (artikel 19 wijzigingsdecreet). De bepalingen over het behandelen van klachten over inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen en de bepalingen over de werkwijze en ontvankelijkheidscriteria met betrekking tot die klachten treden pas in werking op de eerste dag van de vierde maand die volgt op de maand van de bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij,

Hilde CREVITS